

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ДОНБАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Матеріали наукової конференції
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»
(19–20 травня 2020 р.)

Випуск 20

*До 50-річчя кафедри природничо-математичних дисциплін
та інформатики в початковій освіті*

Пошуки і знахідки: матеріали наукової конференції Державного вищого навчального закладу «Донбаський державний педагогічний університет» (травень 2020) / [За заг. ред. Т. А. Євтухової]. – Слов'янськ, 2020. – Вип. 20. – 53 с.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

- Євтухова Т. А.** – завідувач кафедри природничо-математичних дисциплін та інформатики в початковій освіті ДВНЗ «ДДПУ», кандидат педагогічних наук, доцент (головний редактор)
- Курінна С. М.** – доктор педагогічних наук, професор (ДВНЗ «ДДПУ»)
- Панасенко Е. А.** – доктор педагогічних наук, професор (ДВНЗ «ДДПУ»)
- Дичко В. В.** – доктор біологічних наук, професор (ДВНЗ «ДДПУ»)
- Стешенко В. В.** – доктор педагогічних наук, професор (ДВНЗ «ДДПУ»)
- Сарієнко В. К.** – кандидат педагогічних наук, доцент (заступник головного редактора) (ДВНЗ «ДДПУ»)

РЕЦЕНЗЕНТИ:

- Цветкова Г. Г.** – доктор педагогічних наук, професор (Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова, м. Київ)
- Гаврілова Л. Г.** – доктор педагогічних наук, професор (ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»)

У збірнику матеріалів щорічної науково-практичної конференції Державного вищого навчального закладу «Донбаський державний педагогічний університет» представлено результати досліджень здобувачів ступенів вищої освіти «бакалавр», «магістр», аспірантів, викладачів ВНЗ і педагогів навчальних закладів, що висвітлюють актуальну проблематику сучасної педагогічної науки.

Призначено для науковців, викладачів, студентів педагогічних навчальних закладів, практичних працівників системи освіти.

Друкується за ухвалою вченої ради Державного вищого навчального закладу
«Донбаський державний педагогічний університет»
(протокол № 3 від «29» жовтня 2020 р.)

**КАФЕДРА ПРИРОДНИЧО-МАТЕМАТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН
ТА ІНФОРМАТИКИ В ПОЧАТКОВІЙ ОСВІТІ
ЯК НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ І НАВЧАЛЬНИЙ ОСЕРЕДОК
ДВНЗ «ДОНБАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

*Євтухова Т., завідувачка кафедри
природничо-математичних дисциплін
та інформатики в початковій освіті
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»*

Кафедра природничо-математичних дисциплін і педагогічних технологій початкової освіти як самостійна структурна одиниця розпочала свою діяльність у 1970 р.

За різних часів її очолювали: проф. Коротяєв Б. І., доцент Огаркова Н. В., доц. Сарієнко В. К., проф. Борисов В. В., наразі – доц. Євтухова Т. А.

Кафедра протягом 50-річної історії трансформувалась та зазнала низку змін:

1970 – кафедра педагогіки і методики початкового навчання;

2009 – кафедра природничо-математичних дисциплін і педагогічних технологій початкової освіти;

2017 – кафедра природничо-математичних дисциплін та інформатики в початковій освіті

Кафедра природничо-математичних дисциплін та інформатики в початковій освіті бере участь у підготовці бакалаврів, магістрів за спеціальністю 013 Початкова освіта, забезпечуючи викладання навчальних дисциплін фундаментального, фахового та вибіркового циклу зі спеціалізації «Інформатика».

Навчальний процес забезпечує потужний професорсько-викладацький склад.

Вивчення студентами комплексу дисциплін інформаційно-цифрового циклу створює ґрунтовний базис для ефективного вивчення фахових дисциплін спеціалізації «Інформатика» з 2008 року. За цей час дисципліни інформатичного циклу постійно вдосконалювались відповідно до викликів часу й очікувань стейкхолдерів. Наразі здійснено черговий апгрейд вибіркової частини й розроблено навчальні матеріали до таких дисциплін, як «Медіаосвіта», «Медіапедагогіка початкової школи», «Візуальна графіка», «Хмарні технології в освіті», «Цифрові технології в професійній діяльності вчителя», «Цифрове мистецтво», «Цифрові технології в неформальній освіті», «Методи дослідницької діяльності в предметній галузі». Прагнемо запровадити курс робототехіки.

Сфера наукових інтересів викладачів кафедри охоплює сучасну проблематику початкової освіти у межах кафедральної теми «Формування професійної компетентності вчителя початкових класів в умовах Нової української школи»: формування та розвиток інформаційно-цифрової компетентності учнів ЗЗСО та студентів ЗВО; формування медіакомпетентності майбутніх учителів початкової школи; здоров'язбережувальні технології в школі і виші; STEM-підхід до організації навчання при вивченні дисциплін природничо-математичного циклу та ін.

Із 2000 року на кафедрі видається збірник наукових праць «Пошуки і знахідки» за результатами наукової конференції ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», у якому публікуються наукові доробки як викладачів факультету, так і результати наукових розвідок студентів та шкільних педагогів.

Одним із напрямів роботи кафедри зі школами є щорічна регіональна Дитяча конференція «Комп'ютер і Ми», організатором якої є викладачі кафедри. Дитяча конференція спрямована насамперед на виявлення і підтримку талановитих дітей, залучення їх до процесу наукового пізнання уже зі шкільної лави, а також на запровадження сучасних цифрових технологій у практику початкової школи.

Від 2012 року на конференції презентували свої проекти понад триста учнів Слов'янська, Краматорська й Слов'янського району та понад шістдесят їхніх керівників-учителів.

На базі кафедри успішно працює творча спілка вчителів міста і району «Університет розвитку», до складу якого входять 30 педагогів. Метою є координація зусиль науковців і вчителів-практиків у таких напрямках: розвиток у педагогів компетенцій щодо впровадження в практику нових змістових ліній Державного стандарту початкової освіти та основних положень Концепції нової української школи; система формування основних компонентів інноваційної компетентності студентів в реалізації індивідуальних освітніх траєкторій молодших

школярів в умовах Нової української школи; дитячий науковий рух у межах діяльності творчого об'єднання.

Викладачі кафедри здійснюють методичний супровід науково-методичного майданчика з апробації інформаційно-комунікаційних технологій у початковій школі «Формування успішної особистості школяра шляхом використання інформаційних технологій» (Миколаївська ЗОШ I–III ст. № 3) через розширення напрямків співпраці з ініціативною групою «MEDI@NA» (шкільна кіногрупа, Миколаївський ЗСО №3) у межах започаткованого на кафедрі експериментального майданчика з формування медіакомпетентності майбутніх учителів початкової школи.

Кафедра є ініціатором й організатором проведення на базі університету в 2018 та 2019 рр. Афілійованої та Магістральної (не)конференцій EdCamp – неформальних зустрічей для шкільних педагогів, спрямованих на обмін досвідом та професійне зростання, пройшовши конкурсний відбір і ставши першим вишем, що йому була надана така можливість.

(Не)конференції в Донбаському державному педагогічному університеті відвідало біля 500 учасників та понад 60 експертів від Івано-Франківська до Станиці Луганської. Проблеми, що їх порушували на цих заходах, украй актуальні для

шкільної та вищої освіти: сприяння виробленню механізмів імплементації нового Закону «Про освіту», пошук рішень з актуальних проблем сучасної педагогічної та психологічної наук, зокрема діджиталізації освіти як ключової компетенції XXI ст., установлення контактів між освітянами різних країн, обмін науковими результатами і дослідницьким досвідом у межах демократичного формату діалогу та вільного обміну досвідом за принципом give – get та ін.

Кафедра й надалі братиме участь у міжнародному русі відповідального вчительства EdCamp, беручи участь у конкурсних програмах.

Генеруючи цифровий освітній простір факультету відповідно до наукової кафедральної проблеми «Формування професійної компетентності майбутніх учителів початкових класів в умовах Нової української школи», викладачі кафедри природничо-математичних дисциплін та інформатики в початковій освіті здійснюють:

- наукове дослідження в межах докторської дисертації «Теоретичні і методичні засади проектування цифрових освітніх технологій у навчанні майбутніх учителів початкової школи»;

- проведення майстер-класів та семінарів для вчителів району і міста щодо оптимізації навчально-виховного процесу тощо (доцент В. О. Гринько);
- наукове дослідження в межах докторської дисертації «Теоретико-методичні засади професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи засобами змішаного навчання» (доцент І. Р. Пучков);
- проведення онлайн-круглого столу з провідним фахівцем Інституту інформаційних технологій та засобів навчання АПН України; онлайн-конференції з колегами Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка з проблематики формування та розвитку дослідницької і цифрової компетентностей майбутніх педагогів (доцент О. Л. Кошелєв);
- науково-методична допомога проекту «MEDI@NNA» з метою сприяння розвитку медіаграмотності, забезпечення освітньо-культурних потреб дітей і молоді (доцент Т. А. Євтухова);
- запровадження та перевірка ефективності реалізації новітніх технологій початкового навчання на базі експериментального майданчика ЗЗСО № 3 міста Миколаївки (Слов'янський район);
- запровадження в процес підготовки студентів бакалаврського рівня вищої освіти спеціальності 013 Початкова освіта навчальних дисциплін «Медіаосвіта» та «Медіапедагогіка». Розробка та реалізація науково-дослідних проектів із формування цифрової та медіаграмотності в межах науково-проблемного гуртка (доценти Євтухова Т. А., Гринько В. О.).

У центрі уваги колективу кафедри ті, заради кого пишуться підручники, ведеться науковий пошук, відпрацьовуються методики і розробляються новітні технології. Звичайно, це наші студенти. Науковці кафедри активно працюють на випередження, аби встигнути за тими змінами, які відбуваються в сучасному суспільстві.

УДК 373.5.016:94:[07+004]

ІНТЕГРАЦІЯ МЕДІАОСВІТИ В НАВЧАННЯ ІСТОРІЇ

*Бакуха О., заступник директора
Миколаївського ЗЗСО І–ІІІ ст. № 3, м. Миколаївка,
Євтухова Т. доцент кафедри
природничо-математичних дисциплін
та інформатики в початковій освіті
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Потужний вплив масмедіа на особистість актуалізує проблему науково-методичного супроводу процесу впровадження медіаосвіти в школі. Сучасний заклад загальної середньої освіти покликаний сформуванню здатність школярів для адекватного сприйняття інформаційного потоку. Інформаційні навички можна ефективно розвивати в процесі навчання учнів, інтегруючи медіаосвіту в шкільні предмети, зокрема в освітній процес учнів на уроках історії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій засвідчує, що діджиталізація (цифрування) назавжди змінила не лише сутність процесу освіти, а й здобуття базових навичок, необхідних для поінформованої особистості, ефективного фахівця,

успішної людини, що реалізується в сучасному медіапросторі. Безмежний доступ до різних потоків інформації потребує від особистості розвитку здатності критично оцінювати та синтезувати інформацію. Такі зміни спричинили необхідність розвитку медіакомпетентності, навчання впродовж усього життя.

Науковці (Т. Бакка, В. Іванов, О. Волошенюк, Д. Дзюба, В. Дубровський, Т. Іванова, В. Левківський, Л. Найдьонова, Г. Онкович, Б. Потятинник, Г. Почепцова, Н. Череповська та ін.) розробляють підручники, посібники з медіаосвіти для дорослих, тренерів, учителів закладів різних рівнів освіти та форм власності [5; 6].

Українські вчені приділяють значну увагу дослідженню проблем медіаосвіти в інформаційному суспільстві (Н. Барабанова, В. Кудін, Б. Потятинник, Г. Почепцов та ін.), інтеграції медіаграмотності у викладання суспільних дисциплін (Т. Бакка, О. Волошенюк, Л. Гуменюк, Р. Євтушенко, Т. Мелешенко, О. Мокрогуз, В. Потапова та ін.), впливу візуальної медіакультури на розвиток особистості (Н. Понежа, Н. Череповська та ін.).

Науковці і практики створюють навчально-методичні посібники, розробляють методичні рекомендації щодо реалізації процесу формування візуальної медіакультури учнів та розвитку їхнього критичного мислення й творчого сприймання в умовах сучасної візуальної медіареальності [9;10].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття. Інтеграція медіаосвіти в шкільні предмети, потребує нових підходів до вивчення предмета «Історія», використання різноманітних сучасних засобів, способів діяльності та технологій.

Значну увагу необхідно приділити формуванню здатності учнів сприймати й аналізувати візуальні джерела у контексті розвитку критичного мислення в межах вивчення історії.

Мета статті полягає у висвітленні досвіду інтеграції медіаосвіти в освітній процес, формування здатності учнів сприймати й аналізувати візуальні джерела в контексті розвитку критичного мислення учнів на уроках історії.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інтеграція медіаосвіти на уроках історії здатна сформуванню такі особистісні якості, які допоможуть молодій людині конструктивно вибудовувати свою активну життєдіяльність в умовах сучасної медіареальності. Для реалізації головної мети медіаосвіти (формування медіакультури учнівської молоді) необхідно створити умови для розвитку їхньої здатності критично мислити, ефективно взаємодіяти із засобами масової комунікації, адекватно поводитися в інформаційному просторі.

У межах змістової лінії «Інформаційне середовище» у шкільному курсі історії виокремлено складові медіаосвіти: зростання учня як людини, яка сприймає і розуміє навколишнє інформаційне середовище, здатна його критично аналізувати, а також діяти в ньому відповідно до своїх цілей і усталеної в суспільстві комунікативної етики.

Зокрема, у навчальній програмі з історії для учнів 5–9 класів і учнів старших класів передбачено вміння використовувати цифрові технології для пошуку потрібної історичної та соціальної інформації, її нагромадження, перевірки і впорядкування; створювати вербальні й візуальні (графіки, діаграми, фільми) тексти, мультимедійні презентації та поширювати їх; виявляти маніпуляції інформацією соціального та історичного змісту під час аналізу повідомлень електронних медіа; виявляти джерела й авторів інформації, робити коректні посилання [2].

У контексті розвитку критичного мислення на уроках історії доречно залучати учнів до аналізу візуальних джерел.

Науково-методичним підґрунтям нашого досвіду інтеграції медіаосвіти на уроках історії стали результати досліджень В. Іванова, О. Волошенюк, О. Мокрогуза, Л. Найдьонової, Н. Понежі, Н. Череповської.

Особливості роботи з візуальними медіапродуктами Н. Череповська виклала у посібнику «Візуальна медіакультура: розвиток критичного мислення і творчого сприймання». Учена надала поради щодо проведення занять із формування візуальної медіакультури підлітків, поділилася набором стандартних пам'яток для аналізу медіатекстів, подала їхню класифікацію та запропонувала ідеї для творчих завдань, які можуть бути використані вчителями для інтеграції медіакультури в цикл шкільних предметів [10].

Досвідом використання творчих завдань для роботи з візуальними та аудіовізуальними медіапродуктами на уроках історії поділилася Н. Понежа в навчально-методичному посібнику «Практична медіаосвіта: творчі завдання для роботи з візуальними та аудіовізуальними медіапродуктами на уроках історії» [9].

Нашу увагу привернуло видання АУП «Медіаграмотність на уроках суспільних дисциплін: посібник для вчителя» [5]. Авторський колектив пропонує плани-конспекти уроків для курсів «Історія України», «Всесвітня історія», «Людина і світ». Проте теми занять, запропоновані в збірнику, не завжди співпадають із навчальною програмою. Натомість окремі вправи і завдання доречно можуть бути використані у процесі проектування уроку історії з використанням елементів медіаграмотності. Це один із небагатьох практичних посібників для вчителів історії та інших предметів галузі «Суспільствознавство», який містить практичні поради.

Корисним для організації роботи з візуальними та аудіовізуальними медіапродуктами на уроках історії стали результати досліджень Л. Найдьонової, яка зосередила увагу на характерних особливостях візуальної медіакультури, зокрема:

- візуальна перенасиченість / надмірність;
- тотальність візуального як медіагенне середовище сучасних мегаполісів;
- необмежений доступ до візуальної інформації;
- поліекранність;
- потреба в спрощеній візуалізації надлишку загальної інформації;
- надання переваги візуальному на протигагу вербально-текстовому тощо [7].

З метою успішної реалізації змістової лінії «Інформаційне середовище» вчителю важливо розуміти, які технології необхідно залучити для виконання завдань медіаосвіти на практиці.

Досвід інтеграції медіаосвіти засвідчує, що ефективному виконанню поставлених завдань сприяють технології змішаного навчання, мультимедійні технології. Ми почали з використання візуальних і аудіовізуальних медіапродуктів, ураховуючи інтереси учнів, які з цікавістю сприймають кольорові зображення, дивляться відео, працюють в мережі Інтернет. Проте необхідно розуміти, що дивитися й бачити – різні речі. «Дивитися – це просто віддзеркалювати об'єкт сприймання, пасивно його відображати без спеціального настановлення побачити невидиме, глибинну сутність об'єкта сприйняття. Навіть дивитися активно (уважно, детально), однак без висновків щодо суті сприйнятого, ще не є баченням. Бачити – процес не лише активного сприймання, яке передбачає фіксацію, означення того, що сприймається, зіставлення його з минулим смисловим досвідом, а й усвідомлення

смислу невидимого, його інтерпретація, оцінювання. Це – розумне бачення [7, с. 80–81].

В умовах сьогодення будь-який медіатекст містить значну кількість візуальних матеріалів й потребує «розумного бачення». І головне завдання особистості – навчитися працювати з ними, зробити їх важливими у процесі здобуття знань і формування відповідних умінь і навичок, тобто вміти їх аналізувати, оцінювати й використовувати.

Організація освітньої діяльності учнів в умовах сучасного медіапростору потребує аналізу медіавпливу, спрямованого на емоційну сферу особистості. Осучаснення медіаосвітніх засобів і форм значно впливають на формат проведення уроків історії в закладах загальної середньої освіти (ЗЗСО).

Розглянемо особливості роботи з візуальними джерелами на прикладі підготовки й проведення окремих етапів уроку історії в 7 класі «Монгольська навала на українські землі».

У межах підготовки до уроку доречно були використані випереджувані завдання, вправи, що спрямовані на розвиток умінь учнів аналізувати медіа-тексти, критично мислити та декодувати їх. Такий підхід допоможе учням майбутньому житті впевнено сприймати й відбирати корисну та правдиву інформацію.

Щоб сформувати «розумне бачення», ми прагнемо озброїти учнів інструментарієм, способами роботи з відеоматеріалами, навчальним відео. Ми адаптували підходи М. Маргана в роботі з відео на уроках історії до умов нашого закладу. У межах підготовки до уроку, у форматі випереджувального завдання, ми запропонували учням питання перед переглядом відео вдома:

- Хто автор цього відео?
- Йдеться про справжній немонтований запис, чи були внесені до нього технічні зміни (була додана музика, ефекти, відеомонтаж)?
- Це документальний чи художній фільм?
- Яка основна ідея відео? На чому автор акцентує увагу?
- Як подано образ Чингісхана?
- З якою метою знято це відео? Хто замовник?
- На яку аудиторію розраховані відеоматеріалами?
- Як автор використовує інтонацію, мову й на які мовні епітети спирається, щоб підкреслити особистісні риси Чингісхана?
- На які авторитети або докази покликається автор і чому?
- Що спільного й чим відрізняються між собою запропоновані відеоматеріали? Які асоціації вони у вас викликають [4].

Учні мали можливість декілька разів переглянути відеоматеріали, щоб відповісти на запропоновані питання, зробити висновки щодо суті сприйнятого [1; 3; 8; 11].

Урок доречно розпочати короткою бесідою з учнями, спрямованою на актуальність знань про можливості впливу цих візуальних джерел на свідомість і формування навичок отримання нових знань на основі аналізу візуальних образів. Формат випереджувального завдання дав можливість переосмислити побачене, проаналізувати різні думки й погляди на зазначену історичну подію. Кожен учень звернув увагу на окремі деталі. А колективна робота в класі з різними історичними джерелами сприяла ознайомленню з особливостями організації військових походів монголів на Русь у XII ст., характеристиці сутності управління монгольськими ханами завойованими землями.

Використання творчих завдань в ході роботи з ілюстраціями містить традиційні прийоми: підібрати або проаналізувати зображення (малюнок, плакат, фотографії) до певної теми та описати його за схемою. Використовуючи ілюстративний матеріал, можна візуалізувати історичні події, розглянути різні підходи до висвітлення цих подій.

Застосування техніки колажування в роботі з ілюстраціями сприяє розвитку критичного мислення. Наприклад, пошук зайвих зображень, коли пропонується ряд візуальних джерел із теми і декілька зображень, що не відповідають заданій темі. Використання цієї вправи потребує вміння учнів користуватися пошуком зображень у google, що вдосконалює їхню здатність до критичного відбору необхідної інформації в мережі інтернет.

Колаж – це спосіб кодування / декодування іншої інформації, спосіб проникнення в сутність історичної події: складаючи за певним планом колаж, учні опановують прийоми декодування історичної інформації, за допомогою якої проникають у певну історичну епоху. Створення колажу робить процес передачі історичної інформації візуальним, відкритим і доступним для учнів.

Саме використання творчих завдань для роботи з візуальними та аудіовізуальними медіапродуктами на уроках історії значно мотивують учнів до участі в медіапрактиках .

Спираючись на результати наукових досліджень, ми розуміємо медіапрактики як одну з важливих форм взаємодії суб'єктів з медіа.

Реалізація фото-медіапроєкту «ЗаQRся в історію рідного міста» стала символічною взаємодією поколінь. Учні говорили про результати опитування в родинах стосовно історії міста, про улюблені куточки і згадували події, пов'язані з ними, традиції спілкування й вплив сучасних медіа на усі сфери життя. У ході реалізації проєкту учні залучилися до аналізу фотографій за запропонованою схемою.

1. Опишіть осіб, зображених на фотографії, а також їхні дії і / чи об'єкти, показані на знімку.

2. Як згруповані люди і / чи об'єкти?

3. Опишіть, що ви бачите на задньому плані, на передньому плані, у центрі, із лівої і правої сторін фотографії.

4. Що, на вашу думку, відбувається на цій фотографії?

5. Хто ці люди? Чим вони займаються? Які це об'єкти?

6. Приблизно вкажіть, коли, на вашу думку, був зроблений знімок (рік? період? подія?)

7. Чи міститься у фотографії текстова інформація: плакати, реклама, підписи?

8. Це природна фотографія, чи для неї спеціально позували перед фотокамерою?

9. Чому саме в цьому місці і саме в цей час з'явилася людина з фотокамерою?

10. На які питання фотографія не може відповісти? Яка інформація відсутня?

11. Чи допомогли при виконанні вправи ваші знання з історії.

А потім створили QR-коди для кожного фото. Відвідувачі виставки «ЗаQRся в історію рідного міста» могли за допомогою QR-кодів зазирнути в історію нашого міста, порівняти об'єкти минулого і сьогодення.

Отже, медіапрактики ми використовуємо як спосіб взаємодії поколінь і формат залучення містян до медіаосвіти, прагнемо вплинути на формування медіасередовища їхнього існування.

Наш досвід засвідчує, що систематичне використання відеоматеріалів у викладанні історії сприяє розвитку мотивації учнів до вивчення предмету, виникненню бажання звертатися до різноманітних історичних джерел, критично оцінювати їх, аналізувати, робити висновки.

Проте, необхідна систематична робота щодо розвитку «розумного бачення» учнів, уміння інтерпретувати і розуміти різні джерела інформації, формування здатності включати ці аудіовізуальні матеріали у відповідний історичний контекст та надавати їм більш глибокого ментального змісту.

Висновки дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Процес інтеграції медіаосвіти на уроках історії дає можливість учням краще орієнтуватися у сучасному медіапросторі, закладає підґрунтя для формування медіакультури.

Перспективи подальших наукових пошуків пов'язані з удосконаленням науково-методичного супроводу процесу розвитку критичного мислення учнів, формування їхньої медіакомпетентності на уроках історії.

Бібліографічний список:

1. Відео уроки з Історії України для учнів 7 класу за шкільною програмою Відеокурс з Історії. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=-TtsehUbiPU> (дата звернення: 20.04.2020)
2. Історія України. Всесвітня історія. 5–9 класи. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalnaserednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-5-9-klas> (дата звернення: 20.04.2020)
3. Країна. Історія українських земель. Київ. 5. Орда. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=nS1DfJqcfKQ> (дата звернення: 20.04.2020)
4. Марцел Магдал. Робота з відео на уроках історії. URL: <https://www.ustnayaistoriya.info/wp-content/uploads/2015/09/prezentace-04.pdf> (дата звернення: 20.04.2020)
5. Медіаграмотність на уроках суспільних дисциплін: Посібник для вчителя / За ред. В. Іванова, О. Волошенюк, О. Мокрогуза. К.: Центр вільної преси, Академія української преси, 2016. 201 с.
6. Медіаграмотність та критичне мислення на уроках суспільствознавства: посібник для вчителя / За ред. В. Іванова, О. Волошенюк. К.: ЦВП, АУП, 2016. 243 с.
7. Медіапсихологія: на перетині інформаційного та освітнього просторів: монографія / за наук. ред. Л. А. Найдьонові, Н. І. Череповської; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. К.: Міленіум, 2014. 348 с.
8. Монголо-татарська навала (укр.) Історія України середніх віків. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=aVvyFWaCAXY> (дата звернення: 20.04.2020)
9. Понежа Н.О. Практична медіаосвіта: творчі завдання для роботи з візуальними та аудіовізуальними медіапродуктами на уроках історії: Навчально-методичний посібник. URL: https://www.aup.com.ua/ml/Praktichna_mediaosvita_Poneja_N.pdf (дата звернення: 20.04.2020)
10. Череповська Н.І. Візуальна медіакультура: розвиток критичного мислення і творчого сприймання. Київ: Міленіум, 2014. 59 с.
11. Чингізхан. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=ldlrKmME-IU> (дата звернення: 20.04.2020)

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ

Бондаренко А., учитель інформатики

Миколаївського ЗЗСО І–ІІІ ст. № 3, м. Миколаївка

Бондаренко Т., учитель початкових класів та інформатики

Миколаївського ЗЗСО І–ІІІ ст. № 3, м. Миколаївка

Постановка проблеми у загальному вигляді. Упровадження дистанційних технологій у закладах загальної середньої освіти (ЗЗСО) як форми навчання на відстані в умовах вимушеного карантину стикнулося з низкою викликів. Зміна форми навчання спричинила необхідність моніторингу технічного забезпечення (комп'ютер, планшет, смартфон тощо), доступу до інтернету у вчителів і учнів, організаційного, методологічного та психолого-педагогічного супроводу впровадження дистанційної освіти (ДО). Особливої актуальності в зазначених умовах набуває питання забезпечення повноцінного впровадження дистанційної форми освіти в ЗЗСО.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показав, що науковці вважають дистанційне навчання (ДН) «освітньою системою 21 століття» досить перспективною формою особистісно орієнтованого освітнього процесу [1].

Зокрема, у наказі Міністерства освіти і науки України від 25.04.2013 № 466 «Про затвердження Положення про дистанційне навчання», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 30 квітня 2013 р. за № 703/23235, дистанційне навчання визначено як індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу в спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій [7].

Необхідно зазначити, що більшість досліджень присвячена перспективам розвитку дистанційної освіти в ЗВО у звичайних умовах [1; 6; 8]. А в ЗЗСО упровадження дистанційного навчання [ДН] розглядається в умовах експерименту [4].

Значну увагу науковці приділяють системі ДН у межах розкриття педагогічних аспектів змішаного навчання, використання технологій проектування змішаного навчання та різноманітних інформаційних технологій для його підтримки. Учені виокремлюють методи формування критичного мислення, використання гейміфікації у змішаному навчанні. Вони розглядають використання змішаного навчання в середній школі, в університеті при вивченні технічних дисциплін [9].

Головною метою створення системи ДО, вважають вчені, є забезпечення загальнонаціонального доступу до освітніх ресурсів шляхом використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) та телекомунікаційних мереж і створення умов для реалізації громадянами своїх прав на освіту.

За словами Т. Муращенко, теорія і методика ДН повинна враховувати зміни, які відбулися в освітній інформаційній структурі сучасного суспільства, що зумовлює актуальність розробки та впровадження нових освітніх послуг, створених на базі ІКТ та дистанційних технологій.

Науковиця розглядає ДН як спосіб доступу до якісної освіти та зазначає, що важливе місце в зазначеній формі освіти належить самостійній роботі студентів [6].

Дослідники вказують на актуальність ДО та аналізують основні фактори, які гальмують впровадження повноцінного дистанційного навчання в Україні [8].

В. Кухаренко подає системний опис діяльності тьютора дистанційного та змішаного навчання в умовах звичного стану розвитку освіти у світі [5].

За результатами дослідження теми «Медіаграмотність», учені відзначають «тенденцію повального захоплення підлітків електронними технологіями». Спираючись на результати анкетування учнів ЗЗСО, вони підтверджують, що основними джерелами отримання інформації 38% українських дітей у віці 7–14 років вважають телебачення, 18% – комп'ютер (DVD, ігри тощо) і 44% – інтернет. Серед джерел для отримання знань школярі надають перевагу: телебаченню – 38%, інтернету – 49%, інформації, що подається на уроках – 13% .

Таким чином, ІКТ стають «не тільки практично єдиним референтним джерелом отримання знань, а й засобом проведення часу, комунікації і реалізації захоплень підлітків» [3]. Проте, «повальне захоплення підлітків електронними технологіями» не підтверджує здатність учнів використовувати ІКТ у традиційній освітній діяльності.

Результати експерименту В. Кухаренко щодо використання соціальних сервісів у ДН школярів показують, що їх доречно використовувати для додаткових, факультативних занять, підготовки учнів до олімпіад. Воно потребує постійного контакту тьютора з учителями, які залучають своїх учнів до ДО. Учням у ДН подобається спілкування, проходження тестів. Вони охоче витрачали 3–7 годин на тиждень на ДО [4].

Таким чином, результати аналізу наукових розвідок зазначеної проблеми засвідчують, що ДН будується відповідно до тих самих цілей і змісту, що і офлайн навчання, змінюються лише форми подавання матеріалу, форми взаємодії суб'єктів освітнього процесу, які суттєво відрізняються між собою і потребують додаткового опанування.

Аналогічними офлайн-навчанню залишаються й принципи організації ДН (принципи науковості, системності і систематичності, активності, принципи розвивального навчання, наочності, диференціації та індивідуалізації навчання), відрізняються вони саме специфікою їх реалізації.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття. Стан масового впровадження дистанційного навчання в умовах карантину засвідчує, що, з одного боку, існує зневажливе ставлення до організації дистанційного освітнього процесу, з іншого – реальні результати наукових досліджень, успішні практики використання ДН у ЗВО, окремих ЗЗСО.

Уважаємо, що аналіз викликів першої хвилі масового впровадження ДН, пошук шляхів їхнього подолання в наукових розвідках та власному досвіді сприятиме усвідомленню нових можливостей в організації ДО в ЗЗСО.

Метою даної статті є виявлення можливостей, які надає впровадження ДН в освітній простір ЗЗСО.

Виклад основного матеріалу дослідження. Масовий і короткий термін переходу ЗЗСО на ДН, який відбувся через наслідки світової пандемії, змінив ситуацію в освітньому просторі.

Аналіз викликів першої хвилі впровадження ДН у нашому закладі показав, що основними причинами складності забезпечення ДН стали:

- проблема технічного забезпечення (комп'ютер, відеокамера, мікрофон, надійний Інтернет);
- налагодження комунікації всіх учасників дистанційного освітнього простору;

- відсутність матеріалів для електронного навчання учнів;
- необхідність підвищення рівня цифрової компетентності вчителів;
- відсутність учасно запропонованих навчальних курсів та методичних рекомендацій, щодо особливостей організації ДН у нових умовах.

Проблеми технічного забезпечення та налагодження комунікації всіх учасників дистанційного освітнього простору об'єктивні. Проте, систематична робота з батьками, зосередження уваги на перевагах ДН в умовах карантину дає свої результати.

На першому етапі, були проведені онлайн консультації для батьків, учнів та класних керівників із метою усвідомлення особливостей синхронного, асинхронного навчання, опанування алгоритмів роботи у спільноті Viber, особливостей проведення онлайн-уроків, консультацій у Zoom та алгоритмів роботи на платформі Google Classroom.

Порозумінню і організації освітнього процесу в нових умовах сприяло створення віртуального простору для спілкування вчителів, учнів, батьків, адаптація розкладу з урахуванням особливостей ДН.

Відсутність матеріалів для електронного навчання учнів спричинила необхідність швидкого опанування нових для вчителя технологій створення дидактичного забезпечення освітнього процесу.

За результатами моніторингу навчальних платформ для створення завдань і організації ДН нами було обрано віртуальне навчальне середовище Google Classroom.

Для організації ДО доречно обрати пакет G Suite for Education, до якого входять Gmail, Google Drive, Google Meet, Google Календар, Google Документи, Google Таблиці, Google Презентації, Google Sites, а також цифрова інтерактивна дошка Jamboard.

Використання платформи Google Classroom дозволяє поєднувати такі інструменти як Google Drive, Google Docs, Sheets and Slides і Gmail. Доречно те, що до пакету інтегрований Календар.

Серед переваг Google Classroom є можливість:

- створювати різні групи та курси;
- організувати запис здобувачів на курс;
- пропонувати здобувачам освіти різноманітний навчальний матеріал;
- давати завдання, оцінювати їх, відстежувати прогрес здобувача;
- організувати спілкування зі здобувачами.

Для підвищення рівня цифрової компетентності вчителів та якості освітнього процесу в умовах масового ДН необхідно розробити окремий курс узаємонавчання для вчителів. У процесі самоосвіти педагоги зможуть створити власний контент на платформі Google Classroom, використовуючи досвід, рекомендації та приклади колег.

Важливо за власним вибором залучитися до контенту іншого предмета, щоб пройти виконання завдань, надання зворотного зв'язку, завантаження виконаних робіт в якості учня. На нашу думку, така практика сприятиме усвідомленню процесів створення контенту та взаємодії з учнями на платформі Google Classroom.

Особливої уваги потребує усвідомлення змін форм подачі матеріалу та форм взаємодії суб'єктів освітнього процесу, які суттєво відрізняються між собою.

Досвід використання ЗН впродовж 2016–2019 рр., зокрема (використання моделі «перевернутий клас» Flipped Classroom) став підґрунтям для створення навчального контенту для ДН.

У межах епровадження ЗН значна увага приділялась формуванню навичок самостійної роботи, здатності учнів ще з початкової школи оволодівати новим матеріалом удома. Освітня діяльність в класі спрямовувалась на уточнення знань, виконання завдань, вправ, проведення лабораторних і практичних робіт, індивідуальних консультацій, що сприяло формуванню уміння працювати з інструкцією, способам роботи ідеоматеріалами, умінням працювати з відеоуроками і т.ін.

У процесі впровадження ЗН необхідно постійно зосереджувати увагу учнів на перевагах використання моделей Rotation Model та Flipped Classroom у навчанні. Такий підхід дає можливість мотивувати учнів до самостійної роботи, поступово формує здатність школярів самостійно обирати місце для навчання, контролювати час, ритм та послідовність виконуваних завдань [2].

У процесі методичної роботи були адаптовані до ДН форми організації освітнього процесу в межах курсів «Медіакультура», «Я у медіапросторі» та інформатики, які орієнтовані на компетентнісний підхід. Значна увага приділялась організації самостійної роботи учнів в синхронному й асинхронному форматі із застосуванням ІКТ.

Для перевірки знань за допомогою тестів було обрано програму MyTestStudent.

Ми створили та розмістили на каналі YouTube навчальне відео. Це дало змогу учням і батькам у зручний для них час і в комфортному режимі (за необхідності декілька разів) переглядати алгоритм завантаження та запуск на виконання MyTestStudent.

Складовою поточного контролю з інформатики було виконання практичних робіт, підсумкового контролю – комп'ютерне тестування. Скріншоти результатів поточного та підсумкового контролю учні пересилали на Google Classroom.

Отже, пошук нових можливостей упровадження дистанційної форми освіти в ЗЗСО необхідно спрямувати на:

- створення електронно-комунікаційного середовища ЗЗСО;
- забезпечення психолого-діагностичного моніторингу спроможності педагогічного та учнівського колективів до ефективної освітньої взаємодії в умовах ДН;
- аналіз і адаптацію чинних сучасних організаційних форм, педагогічних і методичних розробок щодо впровадження ДН із використанням електронних засобів навчання та врахуванням власного досвіду й наробок.

Висновки дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Аналіз ключових викликів розвитку й впровадження дистанційного навчання в ЗЗСО та окреслені шляхи їхнього вирішення вимагають глибокого і всебічного вивчення.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямку вбачаємо у науково-методичному забезпеченні процесу самоосвіти вчителів щодо організації освітнього процесу в дистанційному форматі.

Бібліографічний список:

1. Адамова І. Дистанційне навчання: сучасний погляд на переваги та проблеми. Витоки педагогічної майстерності. Серія : Педагогічні науки. 2012. Вип. 10. С. 3–6. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vpm_2012_10_3 (дата звернення: 22.04.2020)

2. Бондаренко Т., Ендеберя Н. Вплив змішаного навчання на ефективність взаємодії молодших школярів. *Пошуки і знахідки: матеріали наукової конференції Державного вищого навчального закладу «Донбаський державний педагогічний університет» (травень 2018)* / [За заг. ред. Т. А. Євтухової]. Слов'янськ, 2018. Вип. 18. 116 с.
3. Іванов В. Ф. Медіакомпетентність та медіаграмотність як основні компетентності сучасного педагога. *Інформаційне суспільство*. 2014. Вип. 20. С. 96–99. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/is_2014_20_23 (дата звернення: 22.04.2020)
4. Кухаренко В. М. Соціальні сервіси у дистанційному навчанні школярів. *Вісник післядипломної освіти*. 2011. Вип. 5. С. 80–87. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vpo_2011_5_13 (дата звернення: 15.04.2020).
5. Кухаренко В. М. Тьютор дистанційного та змішаного навчання: посібник. Київ: Міленіум, 2019. 307 с.
6. Муращенко Т. В. Змішане та дистанційне навчання як спосіб доступу до якісної освіти. *Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету*. 2017. Вип. 3. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/oeemu_2017_3_45 (дата звернення: 15.04.2020).
7. Наказ Міністерства освіти і науки України від 25.04.2013 № 466 «Про затвердження Положення про дистанційне навчання». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text> (дата звернення: 15.04.2020).
8. Самолюк Н. Швець М. Актуальність і проблемність дистанційного навчання. *Нова педагогічна думка*. 2013. № 1.1. С. 193. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npd_2013_1_50 (дата звернення 15.04.2020).
9. Теорія та практика змішаного навчання: монографія / В. М. Кухаренко, С. М. Березенська, К. Л. Бугайчук, Н. Ю. Олійник, Т. О. Олійник, О. В. Рибалко, Н. Г. Сиротенко, А. Л. Столяревська; за ред. В. М. Кухаренка. Харків: «Міськдрук», НТУ «ХПІ», 2016. 284 с.

УДК 378.147:373.3.011.3-051:[07+004]-047.22

МЕДІАКОМПЕТЕНТНІСТЬ УЧИТЕЛЯ НУШ – ВИМОГА СЬОГОДЕННЯ

*Городнича А., студентка 2 курсу
факультету початкової, технологічної та професійної освіти
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»,
Євтухова Т., доцент кафедри
природничо-математичних дисциплін
та інформатики в початковій освіті
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»*

Постановка проблеми у загальному вигляді. У світі, яким дедалі все впевненіше керує цифра, дитина мусить уміти критично оцінювати, знати, яким джерелам можна довіряти, що таке фейкові новини та як захиститися від маніпуляцій. Сучасні діти мають справу з інформаційним простором із найменшого віку (через гаджети, телебачення, зовнішню рекламу тощо). Тому вони мають бути медіаосвіченими вже в початковій школі.

Під медіаосвітою ми розуміємо процес розвитку особистості на матеріалі й за допомогою медіа з метою формування культури спілкування, творчих, комунікативних здібностей, критичного мислення, умінь повноцінного сприйняття, інтерпретації, аналізу та оцінки медіатекстів. Базовими цілями медіаосвіти вважаємо розвиток комунікативних здібностей учнів формування критичного мислення

навчання сприймання інформації оцінювання якості інформації підвищення загальнокультурного рівня [2].

Тож, ми впевнені, що сучасний учень має орієнтуватися в сучасному медіапросторі, розуміти основні принципи функціонування різних медіа, виявляти вплив інформації на особистість. Аналізувати й оцінювати медіа повідомлення, знати правила культури спілкування в інформаційному суспільстві та методи захисту від можливих впливів збирати, обробляти, зберігати та передавати інформацію з навчальною метою [3]. Медіаграмотність допомагає учню активно використовувати можливості інтернету, телебачення, радіо, преси, допомагає йому краще зрозуміти мову мистецтва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проведений аналіз теоретичних досліджень, науково-методичної літератури, досвіду розробки навчальних програм із медіаосвіти та використання їх у навчальному процесі засвідчує, що вчені значну увагу приділяють: систематизації наукової термінології педагогіки на прикладі медіа освітнього простору (Т. Бакка, О. Волошенюк, І. Григор'єва, Л. Гуменюк, Р. Євтушенко, Л. Іванова, Т. Мелещенко та ін.); проблемі медіакультури (Н. Кирилова, Л. Мастерман, М. Скиба та ін.); значенню медіаосвіти для становлення особистості (О. Бурім, І. Задорожна, Л. Зазнобіна, Т. Кузнецова та ін.).

Під медіаграмотність вчені розуміють уміння аналізувати і синтезувати просторово-часову реальність, уміння «читати» медіа текст, здатність використовувати, оцінювати й передавати повідомлення в різних формах.

Мета статті полягає у висвітленні проблеми формування медіакомпетентності майбутніх учителів початкової школи на прикладі викладання медіадисциплін на факультеті початкової, технологічної та професійної освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. У 2015–2016 навчальному році на Вченій раді факультету початкової, технологічної та професійної освіти було прийняте рішення розробити та запровадити до навчального плану таку дисципліну, як «Медіаосвіта», яка надасть майбутнім вчителям практичні уміння та навички медіапедагогічної діяльності в освітньому процесі початкової школи. Згодом з'явилася ще одна дисципліна, що логічно продовжує першу – «Медіапедагогіка початкової школи», що покликана надати студентам знань, умінь і навичок із методики проведення медіаосвітніх занять з учнями у шкільній та позашкільній діяльності. Майбутній учитель початкової школи має володіти усіма компетенціями, аби якісно здійснювати медіапедагогічну діяльність у Новій українській школі. Запроваджено дисципліну до освітньої програми бакалавріату спеціальності 013 Початкова освіта, спеціалізація «Інформатика» в 2019–2020 навчальному році.

На «Медіаосвіту», яка викладається на 1 курсі, відведено 3 кредити. Вона покликана формувати в майбутніх учителів початкової школи компетентності з основ медіаграмотності щодо вирішення сучасних медіа педагогічних проблем; розуміння ролі та значення медійного світу в професійному та особистісному ставленні людини; розвивати критичне мислення.

Студенти вивчають: що таке медіа, види медіа – ЗМІ, телебачення, інтернет, кінематограф, відео та постери, флаєри, надписи на одязі та багато іншого; сучасні засоби масової комунікації; негативні соціальні тенденції ЗМІ; маніпуляції і пропаганду; рекламу як інструмент маніпуляції.

«Медіапедагогіку початкової школи» вивчаємо на 2 курсі, на предмет відведено 5 кредитів. Це зовсім новий курс, має на меті розвиток набутих під час вивчення

«Медіаосвіти» компетентностей; оволодіння практичними уміннями та навичками медіапедагогічної діяльності в освітньому процесі початкової школи.

Студенти вивчають вплив медіа на розвиток особистості молодшого школяра; методику викладання медіаосвіти в початкових класах як окремого предмету, методичні прийоми інтеграції її в інші шкільні дисципліни; методику організації медіаосвітніх заходів, гуртків, студій, кіноклубів тощо, залучення учнів до творення медіапродукції, визначення та подолання негативних впливів медій, використання позитивного потенціалу ЗМІ в навчально-виховному процесі; методичні прийоми формування критичного мислення учнів початкових класів.

Чинниками появи таких дисциплін, окрім актуальних інформаційних викликів сьогодення, можна вважати визначені в Концепції Нової Української школи ключові компетентності, серед яких указана інформаційно-цифрова, яка передбачає інформаційну й медіаграмотність [4]. Також на необхідність запровадження таких дисциплін вплинула Концепція впровадження медіаосвіти в Україні. Розроблена ще в 2010 та суттєво поновлена в 2016 році. Концепція спрямована на підготовку і проведення широкомасштабного поетапного експериментального і подальшого інтенсивного масового впровадження медіаосвіти в педагогічну практику на всіх рівнях [1]. Серед чинників неможливо не вказати гостру ситуацію з медіапростором в Україні, що сталася через гібридну війну, яка триває вже понад 7 років.

Одним із завдань дисципліни «Медіаосвіта» є створення майбутніми вчителями власного медіапродукту. Тому ми маємо великий перелік запропонованих форм виявлення своєї медіаторчості, серед яких медіапроекти «Україна в портретах», «Постаті моєї України», «Реклама мого факультету (університету)», «Видатні постаті мого міста», соціальні відеоролики, що порушують болісні проблеми суспільства та багато інших.

«Інформаційна війна», «пропаганда», «фейки», «джинса» – терміни, які стали звичними для більшості українців за останні роки. Це чітко виявило величезний освітній пробіл у нашого не досить медіаосвіченого суспільства.

Важливо вміти розпізнавати медійну маніпуляцію, на яку наразитися можна будь-де. В оману може вводити і загальнонаціональний телеканал, і місцеве радіо, і районна газета, і улюблена сторінка в соцмережах. Уникати маніпуляції допоможе критичне мислення та медіаграмотність – ті дві життєво необхідні навички сьогодення, яких дуже бракує.

Висновки дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Отже, у тому що викладання медіадисциплін має усі підстави для перспективного розвитку, годі й вагатися. Підготовка майбутніх учителів початкової школи стає дедалі все важливішою. Дітей потрібно не захищати від медіа – їх потрібно готувати до того, щоб бути грамотними споживачами медіапродукції. Саме для такої мети були розроблені «Медіаосвіта» й «Медіапедагогіка початкової школи», що викладаються на факультеті початкової, технологічної та професійної освіти. Медіаосвіта потрібна не лише для того, щоби протистояти інформаційній агресії. Вона також покликана формувати медіаграмотність і сприяти розвитку громадянського суспільства.

Бібліографічний список:

1. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні. URL: http://osvita.mediasapiens.ua/mediaprosvita/mediaosvita/kontseptsiya_vprovadzhennya_mediaosviti_v_ukraini/ (дата зверення: 23.04.2020)

2. Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник / Ред.-упор. В. Ф. Іванов, О. Волошенюк; За науковою редакцією В. В. Рузіна. К.: Центр вільної преси, 2012. 352 с.
3. Медіаграмотність у початковій школі: посібник для вчителя / Волошенюк О. В., Ганик О. В., Голощапова В. В., Дегтярьова Г. А., Іванова І. Б., Кожанова А. Ю., Пиза Г. Ю., Шкрібєць О. О., Янкович О. І. / За редакцією Волошенюк О. В., Іванова В. Ф. Київ : ЦВП, АУП, 2018. 234 с.
4. Нова українська школа. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola> (дата звернення: 23.04.2020)

УДК 378.147:373.3.011.3-051:373.3.018.43

ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛЯ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

*Красноєєва О., директор
Миколаївського ЗЗСО І–ІІІ ст. № 3, м. Миколаївка
Чайченко В., доцент Національного
педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Організація освітньої діяльності у закладах загальної середньої освіти у 2020–2021 навчальному році здійснюватиметься відповідно до інструктивно-методичних рекомендації щодо викладання навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти у 2020–2021 навчальному році [6].

У документі наголошується, що під час вибору навчально-методичного комплексу для вивчення предмета необхідно передбачити можливості використання засобів та інструментарію дистанційного навчання. У зв'язку із світовим викликом щодо епідеміологічної ситуації, що має місце і в Україні, та необхідністю введення карантинних заходів, важливо врахувати можливість організації освітнього процесу в межах навчального року в умовах карантину.

Для організації дистанційного навчання в цей період пропонується скористатися методичними рекомендаціями, поданими у листах МОН від 23.03.2020 № 1/9-173; від 16.04.2020 №1/9-213; методичними рекомендаціями «Організація дистанційного навчання в школі» (авт. А. Лотоцька, А. Пасічник), розробленими за підтримки МОН (<https://cutt.ly/MynTauc>)

Школа може організувати дистанційне навчання за допомогою: поєднання онлайн-занять через Zoom, Skype, Instagram, Google, Hangouts; заздалегідь записаних відеоуроків, презентацій від вчителів чи із зовнішніх освітніх ресурсів; ретельно підібраних завдань для самостійної роботи із подальшою перевіркою; використання безкоштовних вебсерверів та платформ, наприклад, Google, Classroom, Moodle, Microsoft Teams.

Актуальність даного питання підтверджена використанням дистанційної форми навчання в період карантинних заходів на території України. Актуальною формою навчання стало розміщення записів відеоуроків з різних навчальних предметів, презентацій, відеоконференцій, інформування учнів та батьків про освітні ресурси, що сприяло кращому засвоєнню знань учнів із різними рівнями підготовки.

У зв'язку з вище окресленим робота закладів освіти в умовах очного і дистанційного навчання зумовлює необхідність підвищення кваліфікації педагогічних працівників із зазначених питань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показав, що науковці активно досліджують розвиток різних форм організації навчання у закладах освіти, при цьому значна увага зосереджена на розвитку дистанційної освіти, а саме:

- проблеми та переваги дистанційного навчання у вищих навчальних закладах (В. Биков, А. Веремчук, В. Прибилова, Н. Самолук, М. Швець та ін.);
- проблема якості дистанційного навчання (А. Заболоцький, З. Звиняцьківська, В. Коткова та ін.);
- доцільність упровадження технологій дистанційного навчання в підготовці майбутніх учителів (Н. Грицай, І. Донець, А. Міненок, І. Турчина, Ю. Чередниченко, В. Шовкун та ін.).

Учені по-різному трактують поняття «*дистанційне навчання*», «*дистанційна освіта*» [3; 5; 9]. Для усвідомлення сутності зазначених вище понять розглянемо такі визначення.

«*Дистанційне навчання*» дослідники розуміють як форму організації навчального процесу, за якої її активні учасники досягають цілей навчання, здійснюючи навчальну взаємодію принципово й переважно на відстані, яка не дозволяє і не передбачає безпосередньо навчальну взаємодію учасників віч-на-віч [1].

А. Веремчук поняття «*дистанційна освіта*» трактує як «освіту, реалізовану за допомогою дистанційного навчання» [2, с. 241].

Аби якісно організувати дистанційне навчання в ЗЗСО вчителю необхідно оволодіти сукупністю технологій, які забезпечать:

- доставку здобувачам освіти основного обсягу навчального матеріалу;
- інтерактивну взаємодію всіх учасників у процесі навчання;
- сприятимуть ефективній самостійній роботі з навчальними матеріалами та в процесі навчання.

В. Коткова вважає, що аудиторну безпосередню взаємодію суб'єктів навчання необхідно органічно поєднувати з дистанційними комунікаціями, самостійною роботою та контролем з метою забезпечення якісного обслуговування освітніх потреб здобувачів освіти відповідно до сучасних вимог і перспектив розвитку суспільства [8].

В. Биков указує на необхідність використання найбільш суттєвих переваг дистанційних технологій, наприклад, екстериторіальність, синхронний і асинхронний режими взаємодії учасників навчального процесу (викладач – учень, учень – учень, учень – навчальна група); можливість використання кращих викладачів; одночасне з вивченням інших предметів практичне засвоєння інструментів ІКТ – створення додаткових умов для впровадження ІКТ в освітні системи та ін.

На думку вченого, дистанційне навчання необхідно утвердити як рівноправну форму отримання освіти в сучасних умовах суспільного розвитку, форму, яка забезпечує рівний доступ до якісної освіти широких верств населення [1].

Отже, за переконанням науковців, ідея дистанційного навчання полягає в тому, що взаємодія педагога й здобувача освіти відбувається у віртуальному просторі: обоє вони перебувають за своїми комп'ютерами й спілкуються за допомогою Інтернету.

Таким чином, дистанційна освіта розуміється як відкрита система навчання, що передбачає активне спілкування між педагогом і здобувачем освіти за допомогою сучасних ІКТ та мультимедіа.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття. Аналіз наукових розвідок засвідчує, що в умовах розвитку інформаційного суспільства дистанційні технології широко впроваджуються у освіту. Основним рушієм цього процесу стала вища школа. За відсутності нагальної потреби дистанційне навчання впроваджувалось лише в окремих школах. Проте, сучасні виклики в умовах пандемії актуалізували проблему впровадження дистанційного навчання в освітній простір ЗЗСО.

На нашу думку, поряд з аналізом результатів досліджень актуальності дистанційної освіти, виявлення основних викликів, важливо розглянути можливості, які надає дистанційне навчання та виокремити шляхи вдосконалення підготовки вчителя до організації навчальної діяльності учнів в умовах дистанційного навчання в ЗЗСО.

Метою даної статті є аналіз основних переваг та проблем впровадження дистанційної освіти в ЗЗСО та виявлення шляхів удосконалення підготовки вчителя до організації навчальної діяльності учнів в умовах дистанційного навчання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Упровадження дистанційної форми освіти регулюється відповідною нормативно-правовою базою, зокрема «Концепцією розвитку дистанційної освіти в Україні» і Положенням про дистанційну освіту МОН.

Дистанційна форма навчання дає змогу не лише навчатись, а й підвищувати кваліфікаційний рівень її користувачів; дозволяє скоротити або подовжити час навчання за розсудом слухача; надає можливість займатися освітою в будь-якому місці, де є комп'ютер.

Якщо в процесі впровадження дистанційного навчання у ЗВО вже напрацьовано певний досвід, то для всіх ЗЗСО зазначена форма освіти стала актуальною лише в умовах пандемії [4; 7].

Тому освітянська спільнота вбачає одним із напрямів удосконалення системи освіти забезпечити відповідний організаційно-методичний супровід впровадження дистанційного навчання у ЗВО та у ЗЗСО [10].

У процесі дистанційного навчання здобувач освіти має пройти шлях від сприйняття інформації до її розуміння, запам'ятовування, відтворення, практичного використання на різних рівнях.

Орієнтація на розвиток, розроблення та реалізацію ефективних механізмів організації освітнього процесу в умовах дистанційного навчання розширили можливості педагогів та поставили низку проблемних питань, щодо особливостей його запровадження.

Аби перетворити проблеми дистанційного навчання на можливості, необхідно проаналізувати виклики й підґрунтя їхнього виникнення. Такий підхід надасть змогу внести конкретні зміни в процеси самоосвіти педагогів та підготовки майбутніх вчителів до професійної діяльності в умовах використання дистанційного навчання.

З власного досвіду зазначимо, щоб забезпечити передачу та сприйняття інформації в умовах дистанційного навчання, необхідні засоби зв'язку учасників освітнього процесу. Перед тим як розпочати дистанційне навчання в ЗЗСО, доречно провести моніторинг доступу учнів до Інтернет ресурсів та наявності

технічного забезпечення в здобувачів освіти. Це дасть інформацію наскільки в дітей і вчителів є якісний інтернет-доступ і наскільки вони вміють ним користуватися.

На якість організації дистанційної освіти впливає і рівень готовності вчителя гнучко, якісно й швидко перебудувати свою професійну діяльність.

Важливо збалансувати можливості педагога з потребами здобувачів освіти у виборі видів зв'язку, щоб не перевантажувати дітей.

Практика організації дистанційного навчання засвідчує, що Viber став найпоширенішим засобом зв'язку в нашій школі. Однак дистанційне навчання – це не список завдань із запитаннями для самостійного опрацювання. Аби якісно забезпечити навчання учнів, які мають лише цей засіб зв'язку, учителі опановували можливості Viber для дистанційного навчання. Групове спілкування, зокрема аудіо та відеодзвінки, налаштування спільнот, корисні інструменти в додатку, допомагали у навчанні. Додаток може бути доцільним інструментом для поширення інформації в цифровому вигляді, який для дітей є більш звичним.

Отже, для спілкування під час дистанційного навчання в нашому ЗЗСО найчастіше використовувались Viber, онлайн уроки, консультації в Zoom та платформа Google Classroom.

В умовах навчання в форматі офлайн учні звикли, що впродовж освітньої діяльності вчитель допомагає їм утримувати увагу, стимулює до вивчення нового матеріалу, мотивує до оволодіння новими способами самостійної діяльності на уроці, контролює й оцінює процес і результат засвоєння знань.

Необхідно враховувати в умовах дистанційної освіти, що особистісні й технічні ресурси у школярів різні. В одних – достатні навички самоорганізації, самоконтролю й мотивації до навчальної діяльності. Такі учні можуть навчатися без контролю ззовні. Іншим потрібна допомога дорослих. Залучення батьків до процесу виконання завдань частково вирішувало проблему. Проте більшість батьків не завжди мали змогу, час і натхнення для допомоги дітям.

Отже, у процесі дистанційного навчання доречно враховувати специфіку навчальних предметів, вікові особливості учасників, виважено використовувати можливості освітніх платформ для дистанційного навчання.

Наш досвід засвідчує, що створення віртуального простору для спілкування вчителів, учнів, батьків, оволодіння вчителями особливостями організації синхронного, асинхронного дистанційного та гібридного навчання, вдало складений розклад дистанційного навчання значно підвищує якість освітнього процесу.

Необхідно пам'ятати, що на етапі асинхронного дистанційного навчання завдання на самостійне опрацювання повинні бути підкріплені відеоуроками, прикладами розв'язку завдань, можливістю для учня мати онлайн зв'язок із викладачем, який контролює виконання завдань та допомагає у їх розв'язанні.

Ключовий момент, який потребує підвищеної уваги – оцінювання учнів під час дистанційного навчання. Ураховуючи рекомендації МОН головним завданням учителя на попередньому етапі організації дистанційного навчання було відзначення успіху учнів, підтримка й коректний аналіз помилок, мотивація до навчання, забезпечення зворотного зв'язку, урахування попереднього рівня навчальних досягнень учнів у семестровому й річному оцінюванні.

На майбутнє необхідно визначитися з алгоритмом оцінювання та критеріями в умовах дистанційного навчання, враховуючи різні фактори, із якими нам довелося стикатися, – дитина може, як з об'єктивних, так і суб'єктивних причин, не брати

участь у дистанційному навчанні. Можливо тоді необхідно розробляти індивідуальні траєкторії розвитку дитини, ураховуючи різні фактори.

Такі виклики, як безпека в інтернеті, дотримання санітарно-гігієнічних вимог, конфіденційність та межа робочого часу директора, заступників і вчителя, значно ускладнили практику організації дистанційного навчання та потребують особливої уваги та визначення шляхів їхнього подолання.

Таким чином, системні рішення потребують часу та відповідної підтримки (як технічної, так і адміністративної). Аналіз власного досвіду показав, що в умовах дистанційного навчання термінового вирішення потребують такі аспекти:

- засоби зв'язку учасників освітнього процесу;
- шляхи подолання дисбалансу між автономією педагога і потребами здобувачів освіти, які мають опанувати багато видів зв'язку;
- умови, у яких перебувають викладачі і здобувачі освіти;
- специфіка навчальних предметів і врахування вікових особливостей учасників дистанційного навчання;
- особливості організації синхронного, асинхронного дистанційного та гібридного навчання;
- розклад дистанційного навчання
- простір для спілкування вчителів, учнів, батьків;
- безпека в інтернеті, санітарно-гігієнічні вимоги, конфіденційність;
- межа робочого часу директора, заступників і вчителя.

До переваг ДН ми віднесли широкі можливості організації диференційованого особисто орієнтованого навчання. Здобувач має більше можливостей навчатися у відповідності до власного темпу, особистісних особливостей та освітніх потреб, зокрема в межах асинхронного дистанційного навчання. Проте відсутність особистісного спілкування між педагогом і здобувачем освіти у форматі офлайн, безособистісна передача знань впливає на ефективність навчання.

В умовах дистанційного навчання стає можливим широкий вибір джерел інформації, освітніх можливостей, незалежно від місцеперебування. Натомість бракує офлайн спілкування з іншими учасниками освітнього процесу для обміну досвідом.

Позитивним здобутком учнів є набуття під час дистанційного освітнього процесу здатності оволодівати новими технологіями, інтегрувати знання й уміння з інформатики та інших предметів, засвоювати навички, які знадобляться в майбутньому в професійній діяльності. Ефективність зазначеного процесу залежить від наявності особистої мотивації, здатності до самостійного навчання. Необхідно враховувати вікові особливості учнів. Особливо постійної підтримки й надихання з боку педагога потребують молодші школярі.

З одного боку дистанційне навчання сприяє самостійному плануванню навчальних занять, а з іншого, відсутність можливості додаткового повторення, закріплення знань, їхнього практичного застосування, обговорення та з'ясування учнями проблемних питань у педагога на етапі усвідомлення нових знань та первинного їхнього застосування, звернення за роз'ясненням питань на конкретних прикладах, знижує мотивацію до навчання, рівень самостійності. Тому необхідно призначати додаткові індивідуальні або групові консультації, що порушує межі робочого часу вчителя.

У межах дистанційного навчання можливе забезпечення більш комфортної атмосфери навчання, яку учасники дистанційного навчання створюють самостійно. Однак не всі з них можуть створити самостійно необхідні умови для навчання,

забезпечити себе технічним обладнанням (комп'ютер, доступ до якісного Інтернету т.ін.).

Аналіз сучасного стану впровадження дистанційного навчання в ЗЗСО спричиняє необхідність внесення змін у процес підготовки майбутніх учителів в ЗВО, а саме:

- оновлення змісту методичних дисциплін відповідно до компетентнісного підходу та виявлених викликів організації дистанційного навчання в ЗЗСО;
- упровадження нових дисциплін та спецкурсів методичного спрямування, застосування інноваційних технологій навчання з метою формування у студентів здатності до організації дистанційного навчання;
- створення умов для формування готовності студентів до реалізації індивідуальної траєкторії їх методичного становлення.

Висновки дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Упровадження дистанційного навчання в ЗЗСО стикнулося з низкою викликів, які за умови ретельного аналізу реально перетворити в можливості для саморозвитку педагогів та оновлення шляхів підготовки майбутніх учителів, формування в них здатності до організації дистанційного навчання, розвитку цифрової компетентності.

Важливо продовжити навчання педагогів у напрямі опанування інформаційними технологіями та їхнього ефективного використання в роботі. В умовах нового формату освітньої діяльності в Україні вчителям закладів загальної середньої освіти необхідно вдосконалювати цифрові компетентності, які активізують пізнавальний інтерес учнів до використання додаткових навчальних матеріалів, розміщених на освітніх електронних ресурсах.

Перспективи подальших досліджень убачаємо в приділенні особливої уваги розробці навчально-методичних матеріалів для освітніх платформ та організаційно-методичному супроводу впровадження дистанційного навчання в освітніх закладах.

Бібліографічний список:

1. Биков В. Ю. Дистанційна навчання // Енциклопедія освіти України / Акад.пед. наук України; Головний ред. В. Г. Кремень. К.: Юрінком Інтер, 2008. С.191–193.
2. Веремчук А. Проблеми і перспективи дистанційного навчання у ВНЗ. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. №7. 2013. С. 319–325.
3. Волобуєва Т. Б. Самовчитель з організації дистанційної освіти. Харків, 2010. 256 с.
4. Заблоцький А. Ю Проблема якості дистанційного навчання
5. Звняцьківська З. Проблеми й можливості дистанційного навчання. URL: <https://nus.org.ua/view/problemy-mozhlyvosti-dystantsijnogo-navchannya/> (дата звернення: 15.04.2020).
6. Інструктивно-методичні рекомендації щодо викладання навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти у 2020/2021 навчальному році.
7. Коткова В. В. Підготовка майбутнього фахівця початкової школи в умовах інформаційно-комунікаційного педагогічного середовища. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи*. Випуск 35. 2010. С. 101–107.
8. Коткова В. В. Реалізація курсу змішаного навчання майбутніх учителів початкових класів. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2017. Том 60. № 4. С. 312–323.
9. Міненко А. О., Чередниченко Ю. А., Донець І. О., Турчина І. С. Дослідження особливостей структури запровадження технологій дистанційного навчання в процесі фахової підготовки майбутніх учителів початкової школи. URL: <http://erpub.chnpu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/532/1/15.pdf> (дата звернення: 15.04.2020).

10. Указ Президента України від 25 червня 2013 року №344/2013 «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021». URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/344/2013/page> (дата звернення: 15.04.2020).

УДК 378.147:373.3.011.3-051:001.89

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

*Мелкова К., студентка 3 курсу
факультету початкової,
технологічної та професійної освіти
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»*

Постановка проблеми: Виникає необхідність у підготовці майбутніх педагогічних працівників до переходу на якісно нову форму організації освіти, відповідно до якої учні стають у своїй навчальній діяльності першовідкривачами, шукачами істини. Вони повинні самостійно виявляти суперечності в досліджуваному явищі або предметі, формулювати проблему, знаходити способи її розв'язання, проводити експеримент, обробляти інтерпретувати його результати, робити відповідні висновки й узагальнення [4].

В основі дослідницького навчання лежить необхідність опанування студентами дослідницьких умінь і навичок. У майбутньому вони мають уміти надавати кваліфіковану педагогічну допомогу, тобто йдеться про педагогічний супровід дослідницької діяльності, де першочерговим завданням є формування в учнів дослідницьких умінь і навичок.

Сучасний етап розвитку освіти характеризується пошуком нових шляхів організації навчання, співпраці викладачів і студентів, у процесі якої відбувається формування ініціативи, самостійності й творчості майбутніх учителів, залучення їх до дослідницько-пошукової навчальної діяльності. У зв'язку зі спрямованістю освіти на виховання творчої особистості, яка здатна до саморозвитку і самовдосконалення, як пріоритетний дидактичний підхід у навчанні деякі викладачі обирають пошуковий, дослідницький.

Аналіз останніх досліджень і публікацій: Аналіз наукових праць сучасних вітчизняних та зарубіжних науковців (Гловин Н. [2], Середенко П.[4] та ін.), показав, що формування дослідницьких умінь студентів залежить від методики та організації їхньої навчально-пізнавальної і науково-дослідної діяльності.

З цього погляду, у структурі професійної компетентності вчителя особливо важливо виокремити саме дослідницькі вміння та навички. Вони необхідні для успішного проведення наукових досліджень у процесі бакалаврської підготовки.

Метою статті полягає в описі організації дослідницької діяльності здобувачів, учителів та учнів початкової школи.

Виклад основного матеріалу: На думку В. Литовченко [2], дослідницькі вміння є сукупністю систематизованих знань, умінь і навичок особистості, поглядів і переконань, які визначають функціональну готовність студента до творчого пошукового вирішення пізнавальних завдань.

Науково-дослідна діяльність студентів є одним із найважливіших засобів підвищення якості підготовки фахівців із вищою освітою, здатних творчо

застосовувати в практичній діяльності найновіші досягнення науково-технічного прогресу [5].

Науково-дослідна діяльність істотно підвищує інтерес до вивчення загальних і спеціальних дисциплін, сприяє формуванню теоретичних і практичних навичок, необхідних фахівцю-досліднику, розширює науковий світогляд і здібності до проведення методологічного аналізу й критичного розуміння досягнень сучасної науки.

Володіння знаннями, що стосуються науково-дослідної діяльності, передбачає цілісне уявлення майбутнього педагога про науку як систему знань і метод пізнання; загальний аналіз методології та визначення її місця в науковому пізнанні; сутність загальнонаукових і конкретно-наукових методів дослідження, планування й організації наукового експерименту; обробку результатів наукових спостережень та їхнє оформлення; роботу з науковою літературою та підготовку матеріалів до друку тощо [3].

Що стосується використання дослідницької діяльності в початковій школі, то формування дослідницьких умінь у дітей – довготривалий та складний процес.

Учитель повинен враховувати, що в сучасній освіті акцент ставиться на розвиток у дітей здатності самостійно мислити, здобувати та застосовувати знання, чітко обдумувати рішення і планувати дії, співпрацювати у різних за складом групах.

Отже, завдання вчителя – поступово й методично формувати дослідницькі навички у своїх учнів. Важливо не пригнічувати творчі дії дітей, а навпаки – підтримувати.

Нові соціальні запити зумовили відродження інтересу до ідей розвивального навчання, у центрі якого є пізнавальний та особистісний розвиток дитини. Метою освіти стає загальнокультурний, особистісний і пізнавальний розвиток учнів, що забезпечує таку ключову компетенцію, як уміння вчитися.

Одним із завдань, що стоять перед вчителем, є організація пошуку нових способів діяльності та забезпечення збалансованості між пошуковою та виконавською частиною навчальної роботи школярів.

Яким же чином побудувати урок, щоб поставити дитину в позицію дослідника?

Розвитку дослідницької діяльності сприяють такі ситуації, у яких учень захищає свою думку, наводить аргументи, докази. У ході виконання завдань дослідницького характеру від учня вимагається вміння систематизувати і аналізувати інформацію, узагальнювати факти, явища, робити висновки. Усе починається зі створення проблемної ситуації, саме в ній моделюються умови дослідницької діяльності і розвиток творчого мислення. Діти отримують знання не в готовому вигляді, а самостійно відкривають їх, виступаючи в ролі дослідника.

Головний сенс дослідницької діяльності молодших школярів полягає в тому, що вона є навчальною. Це означає, що її метою є розвиток особистості учня, набуття навичок дослідження, розвиток дослідницького типу мислення.

Згідно з Державним стандартом початкової загальної освіти, метою математичної освітньої галузі є формування в учнів математичної та інших ключових компетентностей; розвиток мислення, здатності розпізнавати і моделювати процеси та ситуації з повсякденного життя, які можна розв'язувати із застосуванням математичних методів, а також здатності робити усвідомлений вибір.

Зокрема, учень початкової школи має вміти розпізнавати серед ситуацій з повсякденного життя ті, що розв'язуються математичними методами; досліджувати,

аналізувати й оцінювати дані та зв'язки між ними для розв'язання проблеми математичного змісту; прогнозувати результат розв'язання проблемної ситуації.

Дитина, схильна до дослідницької поведінки, не буде покладатися тільки на ті знання, які даються їй у ході традиційного навчання, вона сама буде активно вивчати навколишній світ, набуваючи поряд із новою інформацією неоціненний досвід.

У ході виконання дослідницьких завдань формуються відповідні вміння і навички, необхідні у дослідницькому пошуку: бачити проблеми, ставити запитання, висувати гіпотези, спостерігати, класифікувати, структурувати отриманий в ході дослідження матеріал, робити висновки та умовиводи, доводити і захищати свої ідеї. Проводячи дослідження, учень занурюється у творчий простір і переходить у творчий стан.

Організуючи дослідницьку чи проектну діяльність, доцільно долучати батьків, старшокласників (сестер, братів), дорослих тощо. Бажання підтримати інтерес дослідницької і проектної діяльності, спільно діяти, поділитися досвідом, знаннями, відгукнутися на прохання дітей, не відштовхнути їх від себе, сприятиме розвитку дослідницького інтересу, підвищується впевненість у собі, що впливає на результат навчання.

Навчально-дослідницька діяльність - це шлях формування особливого стилю дитячого життя й навчальної діяльності, який дозволяє трансформувати навчання в самонавчання, запускає механізм саморозвитку. Дослідницька діяльність у початковій школі сприяє загальному розвитку школярів, а також має безпосередній вплив на такі показники розумової діяльності, як уміння. Дослідницька діяльність дає дитині можливість насолодитися радістю свого відкриття.

Отже, початкова школа виконує суспільний запит на формування особистості, здатної, на відміну від людини-виконавця, самостійно мислити, приймати сміливі і нестандартні рішення, творчо ставитись до праці, уміло розв'язувати власні життєво важливі проблеми.

Цей метод визнає значимість усіх компонентів роботи над завданням – емоцій, фактів, критики, нових ідей і занурює їх у роботу в потрібний момент, уникаючи деструктивних факторів, а також економить час і скорочує довгі дискусії.

Бібліографічний список:

1. Гловин Н. М. Організація дослідницької діяльності студентів агротехнічного інституту: результати досліджень. *Наука й освіта: зб. матеріалів V Міжнар. наук. конф.* Донецьк, 2007. С. 63–67.
2. Литовченко В. Н. Формирование исследовательских умений студентов педагогических специальностей университета средствами НИР: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / В. Н. Литовченко. Минск, 1990. 197 с.
3. Паталаха М. Є. Професійні знання, уміння та навички як компоненти професійної компетентності майбутнього викладача іноземної мови. *Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти: зб. наук. праць / за ред. Л. Л. Тovaжнянського, О. Г. Романовського. Вип. 25 (29). Х.: НТУ «ХПІ», 2010. С.118–125.*
4. Середенко П.В. Формирование готовности будущих педагогов к обучению учащихся исследовательским умениям и навыкам: автореф. дисс. ... д-ра пед. наук: 13.00.08. Моск. пед. гос. ун-т. М., 2008. 34 с.
5. Цехмістрова Г.С. Основи наукових досліджень. К.: Слово, 2003. 240 с.

РОБОТА ВЧИТЕЛЯ З ВІЗУАЛЬНИМИ МЕДІА В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

*Ендеберя Н., учитель початкових класів
Миколаївського ЗЗСО І–ІІІ ст. № 3, м. Миколаївка,
Плахотський О., старший викладач кафедри
природничо-математичних дисциплін
та інформатики в початковій освіті
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Стрімкий розвиток сучасного інформаційного суспільства спричинив необхідність внесення принципових змін у загальну філософію освіти.

У ході реформування освіти в сучасних умовах особливої актуальності набирає процес формування особистісної медіакультури. Перед освітянами постають нові завдання й водночас виникають нові можливості у використанні найбільш ефективних освітніх технологій, що здатні забезпечити реалізацію Концепції Нової української школи. Значну увагу науковців і практиків привертає проблема формування в молодших школярів основ медіаграмотності на всіх етапах освітнього процесу початкової школи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показав, що вчені й практики в дослідженнях впливу різноманітних медіа на розвиток дитячої свідомості та взаємодії учнів із сучасним медіапростором особливо увагу надають:

- проблемі формування медіаграмотності молодших школярів як новому виміру результатів початкової освіти, особливостям реалізації змістової лінії «Досліджуємо медіа» (О. Біляцька, О. Краснопорова, О. Савченко та ін.);
- інтеграції медіаосвіти в освітній процес початкової школи та досвіду використання вправ для формування в дітей медіаобізнаності, медіаграмотності й медіакомпетентності (Ю. Волкова, Т. Ніч, О. Савченко, І. Старагіна та ін.);
- умовам організації освітньої діяльності молодших школярів із медіаресурсами (О. Волошенюк, О. Ганик, В. Голощапова, Г. Дегтярьова, І. Іванова, А. Кожанова, Г. Пиза, О. Шкрбець, О. Янкович та ін.) [1; 3; 4].

Медіауміння О. Савченко пропонує розглядати як складник читацької компетентності. У структурі освітнього процесу предметів мовно-літературної галузі в початковій школі передбачено знанневий компонент ознайомлення учнів із сутністю понять інформація, медіа – різні, способи збереження і передачі інформації; діяльнісний – уміння знаходити, аналізувати, інтерпретувати інформацію з різних джерел; уміння її оцінювати, виявляючи своє ставлення, висловлюючи різні види оцінювальних суджень; уміння створювати елементарні медійні продукти (індивідуально, у парі, у групі).

Учена підкреслює, що дидактичною основою формувального процесу є перехід на засади діяльнісно-результативної освіти, інструментами якої є особистісно-розвивальна взаємодія молодших школярів одне з одним і з сучасним інформаційним простором [1].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття. Аналіз наукових розвідок засвідчує, що зростання обсягів візуальної інформації, легкий необмежений доступ учнів до неї значно збільшили

споживання візуальної медіапродукції й потребують формування в молодого покоління індивідуальної медіакультури.

Зазначений процес спричинив необхідність пошуку відповідних технологій, розробки методичного забезпечення зазначеного процесу та узагальнення досвіду використання візуальних медіа в початковій школі.

Мета статті – проаналізувати досвід використання візуальних медіа в початковій школі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Результати аналізу досвіду реалізації змістової лінії «Досліджуємо медіа» засвідчують, що процес формування в учнів умінь аналізувати, інтерпретувати, критично оцінювати інформацію в медіатекстах та використовувати її, створювати прості медіапродукти потребує відповідного методичного забезпечення, створення візуального контенту.

Ключовою вимогою до методичного забезпечення реалізації змістової лінії «Досліджуємо медіа» є добір технологій, спрямованих на виконання завдань, зокрема в межах мовної освіти.

Упровадження змішаного навчання ми починали з розвитку мотивації самостійної навчально-ігрової діяльності першокласників. Значну увагу приділили співбесідам із дітьми, у ході яких вивчили рівень пізнавальної мотивації дітей, їхні вміння використовувати комп'ютер та різноманітні гаджети у повсякденному житті (спілкування, ігри, пошук інформації та ін.) Для нас важлива взаємодія з батьками для надання підтримки дітям у процесі перших кроків здійснення самостійної освітньої діяльності з використанням інформаційно-комунікаційних технологій удома.

Тому ми значну увагу приділяємо добору технологій, які сприяють:

- ознайомленню школярів з основами медіаграмотності;
- збагаченню духовного світу учнів через естетичне сприймання медіапродуктів;
- розвитку уяви та творчого мислення учнів за допомогою медіатекстів;
- формуванню умінь опрацьовувати медіатексти.

У формуванні умінь із медіаграмотності в межах вивчення предметів мовно-літературної галузі в початковій школі вчителі керуються положеннями визначеними в Типовій освітній програмі й методичними рекомендаціями стосовно реалізації дидактичних основ формування медіаграмотності в учнів початкової школи [5; 6]

Процес медіаосвіти молодших школярів потребує використання сучасних медіапродуктів і спрямовується на забезпечення трьох базових умінь: оволодіння учнями вміннями знаходити і правильно користуватися різними видами інформації, створювати елементарні медіапродукти (листівка, sms-повідомлення, фото, колаж, комікс тощо) з допомогою інших [5; 6].

К. Крутій підкреслює, що використання медіапродуктів в освітньому процесі потребує ретельної уваги й вказує на брак методичного забезпечення цього процесу [2].

Перш ніж залучитися до використання медіапродуктів в освітньому процесі молодших школярів, доречно проаналізувати вплив сучасної мультиплікаційної продукції на психічний розвиток і формування особистості дитини, ознайомитися з критеріями аналізу мультиплікаційної продукції, а саме:

- зовнішнє оформлення мультфільму;
- психологічний аналіз головних героїв;
- аналіз провідних цінностей, які транслює мультфільм;
- загальний емоційний стан, який викликає мультфільм;
- вплив мультфільму на розвиток інтелектуальної сфери дитини;

- загальний психологічний висновок про мультфільм;
- загальний педагогічний висновок про мультфільм;
- загальна психолого-педагогічна оцінка мультфільму.

Такий підхід надав можливість структурованого аналізу мультиплікаційної продукції з метою визначення її впливу на різні аспекти психічного розвитку дітей і став для вчителів орієнтиром для практичного добору мультфільмів, найсприятливіших для психічного й інтелектуального розвитку дітей.

Ми адаптували для молодших школярів авторську технологію використання мультфільмів як засобу навчання мови і розвитку зв'язного мовлення дітей дошкільного віку, створену К. Крутій [2].

Зазначена технологія інтегрує медіаможливості аудіовізуальних засобів навчання з урахуванням вікових та психофізіологічних особливостей сприйняття інформації дітьми.

К. Крутій вказує на переваги використання візуальних медіа. Вона підкреслює, що: екранні засоби для сучасної дитини є звичайними і улюбленими, зустріч із ними приносить їй радість. Учена зазначає, що використання відео в навчанні мови та розвитку мовлення допомагає дорослому розкривати творчі здібності дітей, розширити варіативність ситуацій у межах відпрацьованої лексико-граматичної теми, привносячи щоразу щось нове, що викликає інтерес у дитини і дає імпульс для вербального висловлювання. Використання візуальних медіа дає змогу більш повно виявляти комунікативну спрямованість процесу навчання мови і розвитку мови.

Набутий досвід використання сучасних мультимедіатехнологій дає можливість поєднувати різні види подання інформації (текст, статичну і динамічну графіку, відео- та аудіозаписи) у єдиний комплекс. Такий формат сприяє залученню учнів до активної пізнавальної діяльності як суб'єктів освітнього процесу.

Наші спостереження підтверджують, що під час перегляду відеоматеріалів зоровий аналізатор полегшує сприйняття дитини і розуміння мовлення на слух. Такі зорові опори, як органи мовлення, жести, міміка, кінеми тощо, підкріплюють слухові відчуття, полегшують внутрішнє промовляння. Такий підхід розширяє коло можливостей і сприяє:

- створенню мовленнєвого середовища;
- підсиленню навчального компоненту освітнього процесу молодших школярів у навчально-ігровій діяльності, поєднуючи форму, організацію, темп і слухозоровий вплив на дитину з її реальними можливостями сприймання і переробки інформації;
- ефективній реалізації принципів навчання, що виховує, адже телеекран допомагає зробити процес засвоєння пропонованого навчального матеріалу більш живим, цікавим, проблемним, переконливим й емоційним;
- моніторингу сприйняття та засвоєння інформації оскільки інформація за допомогою відео подається у двох планах: сенсорному і субсенсорному (один із проявів несвідомого) [2].

Аналіз довідкової та методичної літератури [1; 4; 5] дозволив виокремити принципи дії механізму формування у дітей соціальних настанов і цінностей під впливом мультиплікаційних фільмів, а саме:

- інформування – розширення обізнаності дітей про довкілля, формування первинних уявлень про добро і зло, еталони гарної і поганої поведінки;
- ідентифікація – засвоєння соціальних настанов і цінностей шляхом зіставлення себе з персонажами мультфільмів;

- імітація – копіювання поведінки, наслідування героїв мультиплікаційних фільмів.

Сюжети мультфільмів – це стандартні ситуації, із якими стикаються діти в повсякденному житті, у процесі спілкування з іншими членами суспільства. Вони демонструють соціальні норми, правила, гендерні ролі, цінності і моделі поведінки тощо.

У ході використання відеосюжетів із мультфільмів в освітній діяльності молодших школярів ми виокремили три етапи роботи:

- пропедевтичний (уведення дітей в сюжетну лінію);
- переглядовий (ознайомлення зі змістом);
- рефлексивний (оцінний).

Кожен етап підкріплюються спеціальними завданнями, виконання яких вимагає від учнів концентрації уваги, застосування практичних мовленнєвих навичок.

На пропедевтичному етапі, у ході ранкових зустрічей, ми демонструємо відеосюжет із мультфільму й з'ясовуємо, про що й про кого в ньому йдеться. Мотивуємо дітей до домашнього уважного перегляду мультфільму разом із батьками.

На переглядовому етапі, пропонуємо батькам разом із дітьми впродовж вечора переглянути мультфільм частинами, щоб не перевантажувати дитину.

Прийдешню ранкову зустріч даємо можливість дітям поділитися своїми враженнями. А на уроках української мови в рольових іграх сюжети відтворюються дітьми, закріплюючи образ дії в тих чи інших навчальних ситуаціях.

Пропонуємо детальніше розглянути особливості роботи з конкретними мультфільмами на прикладі фрагменту уроку української мови «Звуки [ц], [ц']». Позначення їх буквами Ц, ц («це»)), розробленого до букваря Н. Воскресенської, І. Цепової [3].

У межах підготовки до уроку на ранковій зустрічі ми показали фрагмент мультфільму про двох курчат, короткий відеофрагмент «Зустріч із Мовкою», а потім запропонували дітям разом із батьками переглянути їх вдома. Саме за допомогою картинки із зображенням курчат на сторінках букваря подається навчальний матеріал – знайомство з буквами Ц, ц («це»).

А на ранковій зустрічі діти ділилися своїми враженнями після перегляду мультфільму, із захопленням згадували пригоди справедливих курчат.

На уроці української мови застосування окремих фрагментів передувало різним видам освітньої діяльності учнів, зокрема, робота з чарівним словом «кукуруку» перетворилася на артикуляційну вправу. Використання фрагментів із цього мультфільму значно підсилило навчальний ефект уроку, допомогло організувати навчально-ігрову діяльність першокласників у процесі знайомства з новою літерою.

Короткі відеофрагменти «Зустріч з Мовкою» сприяли мотивації учнів до вивчення нової літери, візуалізації освітнього процесу. Використання мультфільмів у процесі взаємодії молодших школярів із навчальним матеріалом – це можливість для вчителя залучити учнів до навчального діалогу, виявити особистісну позицію, створити умови для творчого самовираження як педагога, так і учнів, прояву їхніх почуттів, емоцій.

За такого підходу першокласники навчаються уточнювати здобуті знання, усвідомлено використовувати їх на практиці разом у шкільному класі. Використання на уроці рольових ігор із героями, запропонованого для перегляду мультфільму, сприяє створенню доброзичливої атмосфери, бадьорого настрою, бажанню вчитися. У процесі гри в учнів виробляється звичка зосереджуватися, самостійно думати,

розвивати увагу. Захопившись грою, діти не помічають, що навчаються. До активної діяльності залучаються навіть найпасивніші учні.

Використання руханок з опорою на відеофрагменти мультфільмів дають можливість повернути втомленій дитині гарний настрій, працездатність, увагу, зняти м'язове і розумове напруження.

Значну увагу ми приділяємо створенню мультимедійних презентацій до уроків. Вона є своєрідною дорожньою картою уроку, яка сприяє концентрації уваги учнів, забезпечує доброзичливу атмосферу спілкування, заохочує до дії (читання). Мультимедійна презентація дає можливість підвести підсумок уроку, здійснити моніторинг здобутків учнів.

Отже, процес використання візуальних медіа в початковій школі спрямовується на отримання очікуваних результатів, які конкретизовано для кожного класу. Зокрема, для учнів 1–2 класів запропоновано такі очікувані результати:

- сприймає прості медіапродукти;
- обговорює зміст і форму простих медіапродуктів, розповідає, про що в них ідеться;
- визначає, кому і для чого призначений медіапродукт;
- пояснює зміст вербальної і невербальної інформації в медіапродуктах;
- висловлює свої думки і почуття з приводу прослуханих/ переглянутих медіапродуктів (коміксів, дитячих журналів, афіш, реклами);
- створює прості медіапродукти (листівка, sms-повідомлення, фотоколаж) із допомогою інших.

Упровадження складових медіаосвіти в навчально-виховний процес сприяє розв'язанню проблеми підготовки учнів до спілкування із засобами масової комунікації під час соціалізації, а це у свою чергу дозволяє:

- захистити дітей від потенційно шкідливих ефектів медіа;
- виховати такого споживача медіа, котрий міг би ефективно задовольняти свої інтереси, використовуючи засоби масової комунікації.

У ході підготовки до уроку української мови, який містить роботу з аналізу мультфільму, ми керувались вимогами до використання візуальних медіа й приділили увагу:

- усвідомленню вчителем конкретних елементів навчання медіаграмотності, які опановуватимуться учнями в межах теми уроку;
- добору мультфільму, зміст якого відповідає темі уроку й дотичний до дитячих потреб, інтересів, життєвого досвіду й сприятиме вирішенню освітніх завдань;
- виокремленню шляхів мотивації учнів до роботи з мультфільмом із подальшим практичним застосуванням здобутого досвіду в ході рольових ігор;
- вибору різноманітних форм взаємодії учнів;
- вибору форм отримання від учнів зворотного зв'язку.

Висновки дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Досвід систематичного й виваженого використання мультфільмів на засадах змішаного навчання на уроках української мови засвідчує, що учні організовано і усвідомлено сприймають інформацію, зосереджено спостерігають, класифікують, вибирають потрібні факти. Діти вчать аналізувати отриману інформацію. Подальшого розвитку потребують розробка візуального контенту та організаційно-методичного супроводу освітнього процесу молодших школярів, зокрема відеосюжетів із мультфільмів як засобу навчання мови і розвитку зв'язного мовлення.

Бліографічний список:

1. Збірник статей Сьомої міжнародної науково-методичної конференції: *Сучасний простір медіаграмотності та перспективи його розвитку*. Київ: Центр Вільної Преси, Академія української преси, 2019. 435 с.
2. Крутій К. Л. Медіадидактичні особливості використання мультфільмів як засобу навчання мови і розвитку зв'язного мовлення дошкільників / *Медіаосвіта як напрям навчально-виховного процесу в дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладах* / К.Л. Крутій // *Наукові записки*. 2013. № 3. URL : <file:///C:/Users/user/Downloads/KRUTIY.pdf> (дата звернення: 25.04.2020).
3. Краснопорова О. В., Біляцька О. П. Реалізація змістової лінії «Досліджуємо медіа» в процесі навчання грамоти першокласників. URL: <http://dspace.hnpu.edu.ua/bitstream/123456789/2702/1/> (дата звернення: 25.04.2020).
4. Медіаграмотність у початковій школі: посібник для вчителя / Волошенюк О. В., Ганик О.В., Голощاپова В. В., Дегтярьова Г.А., Іванова І. Б., Кожанова А. Ю., Пиза Г. Ю., Шкрбець О. О, Янкович О. І. / За редакцією олошенюк О. В., Іванова В. Ф. Київ : ЦВП, АУП, 2018. 234 с.
5. Старагіна І. П. Нова українська школа: методика формування умінь із медіаграмотності на заняттях із предметів мовно-літературної галузі початковій школі. Навчально-методичний посібник. / За редакцією О. В. Волошенюк, В. Ф. Іванова. Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2020. 58 с.
6. Типові освітні програми (МОН України). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2019/11/1-2-dodatki.pdf> (дата звернення: 25.04.2020)

УДК 37.016:[070+004]

МЕДІАГУРТ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ

*Процька Т., педагог-організатор
Миколаївського ЗЗСО І–ІІІ ст. № 3, м. Миколаївка,
Євтухова Т., доцент кафедри
природничо-математичних дисциплін
та інформатики в початковій освіті
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сучасний етап розвитку системи освіти в Україні характеризується низкою пріоритетних завдань, зокрема підвищенням якості освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти (ЗЗСО), що виступає основою формування соціально зрілої компетентної творчої особистості. Забезпеченню реалізації пріоритетних завдань сприяє організація освітнього процесу на засадах компетентнісного підходу.

Інформаційно-цифрова компетентність – одна з ключових, яка передбачає впевнене та водночас критичне застосування особистістю інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для глибокого проникнення в сутність процесів обробки інформації та набуття практичного досвіду її використання [1].

Інформатизація, як сучасна тенденція розвитку освітнього простору, актуалізувала проблему готовності вчителів до реалізації процесу формування інформаційно-цифрової компетентності учнів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показав, що науковці й практики значну увагу приділяють актуальним питанням формування інформаційно-цифрової компетентності учнів, зокрема, підкреслюють необхідність формування цифрової та медіаграмотності одночасно з навичками читання та письма та вказують на значущість розвитку культури сприймання та створення медіаконтенту впродовж усього періоду навчання дитини [5].

У Концепції впровадження медіаосвіти в Україні зазначається, що на взаємодію з різноманітними медіа (книги, преса, радіо, кіно, телебачення, інтернет) припадає все вагоміша частка в бюджеті вільного часу громадян України, чим зумовлюється значний вплив медіа на всі верстви населення, передусім на дітей і молодь [3].

М. Осюхіна вказує на можливість формування інформаційної грамотності у процесі медіаосвіти. Учена зазначає, що інформаційна грамотність має стати елементом продуманої державної політики, а також упроваджуватися для представників усіх соціальних та вікових груп. За її переконанням, залучення журналістів до розвитку медіаінформаційної грамотності (МІГ) аудиторії можливе лише тоді, коли представники ЗМІ усвідомлять важливість цього процесу, а також переваги, які отримає медіа від такої співпраці.

Дослідниця наголошує, що на сучасному етапі розвитку науки найбільш актуальним є термін медіа- та інформаційна грамотність, що є парасольковим терміном, тобто об'єднує в собі визначення та риси інформаційної та медійної грамотностей. М. Осюхіна розуміє медіа- та інформаційну грамотність (МІГ) як сукупність знань, установок, умінь і навичок, які дозволяють отримувати доступ до інформації та знань, аналізувати, оцінювати, використовувати, створювати та поширювати їх із максимальною продуктивністю відповідно до законодавчих та етичних норм і з дотриманням прав людини. Вона вважає, що медіаосвіта є процесом розвитку медіа- та інформаційної грамотності [4].

Ю. Запорожцева зосереджує увагу на загальних компонентах інформаційно-цифрової компетентності: уміння, ставлення, навчальні ресурси.

На думку вченої, ключовими умінями, які повинні здобути учні у процесі розвитку інформаційно-цифрової компетентності, мають бути:

- визначення можливої інформації, добір необхідної, оцінювання, аналіз і перекодовування інформації;
- використання сучасних пристроїв для отримання, опрацювання, збереження, передачі та представлення інформації;
- дотримуватися правил безпеки в мережах та мережевого етикету.

За переконанням дослідниці, значну увагу необхідно приділити ставленню, зокрема:

- ціннісним орієнтирам у володінні навичками роботи з інформацією, сучасною цифровою технікою;
- дотриманню авторського права, етично-моральних принципів поведінки з інформацією.

На думку науковиці, ключову роль у формуванні інформаційно-цифрової компетентності відіграють навчальні ресурси: освітні цифрові ресурси, навчальні посібники [1].

Н. Саражинська, С. Якуба наголошують на необхідності вдосконалення навичок цифрової грамотності та розвитку медіаграмотності шляхом практичної діяльності з цифровими інструментами.

Розроблений авторський курс «Цифрова та медіаграмотність» спричинений необхідністю доцільного вивчення учнями складових сучасних медіа, формування вміння їх сприймати, створювати власні повідомлення, створювати їх спільно й усвідомлювати, що кожен уже є реальним творцем ЗМІ (засобів масової інформації).

Зміст навчального матеріалу зазначеного курсу спрямований на розвиток міжпредметних, соціальних, комунікативних інформаційно-цифрових компетенцій, покликаний сприяти розвитку інтелектуальних та творчих здібностей, розвитку вміння орієнтуватися в сучасному медіапросторі, використовувати цифрові технології для задоволення власних освітніх потреб, поширювати створений власноруч медіаконтент [5].

О. Шуневич зазначає, що інтенсивні інформаційні потоки, з одного боку, забезпечують доступність інформації, дають більші можливості для самоосвіти, комунікації, поширення ідей, самореалізації, а з іншого – через можливості маніпуляції, пропаганду, мову ворожнечі, кіберзалякування створюють загрозу як в індивідуальних, так і в глобальних масштабах [6].

Інтеграція медіаосвіти в процес формування інформаційно-цифрової компетентності учнів сприяє формуванню цифрової медіаграмотності, розвитку інформаційної освіченості, закладає підґрунтя медійної та комп'ютерної культури.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття. Практика організації освітнього простору закладу загальної середньої освіти засвідчує необхідність у процесі розвитку інформаційно-цифрової компетентності приділити увагу різноманітним форматам формування медіаграмотності, зокрема у процесі діяльності медіагурту.

Мета статті полягає у висвітленні практичних можливостей формування медіаграмотності у межах розвитку інформаційно-цифрової компетентності учнів в умовах сучасного освітнього простору.

Виклад основного матеріалу дослідження. Процес інформатизації системи освіти, упровадження в освітній простір інноваційних та інформаційно-комунікаційних технологій дає можливість долати виклики в сучасних умовах організації освітнього простору в ЗЗСО.

Реалізація нового державного стандарту початкової, базової і повної загальної середньої освіти, який ґрунтується на засадах компетентнісного, особистісно-зорієнтованого і діяльнісного підходів, сприяє формуванню здатності учнів критично ставитися до інформаційних повідомлень, розрізняти факти й судження, удосконалювати навички безпеки в Інтернеті та кібербезпеці, розуміння етики роботи з інформацією.

Серед десяти ключових компетентностей визначених у Концепції Нової української школи, саме інформаційно-цифрова компетентність передбачає впевнене, і водночас критичне застосування ІКТ для створення, пошуку, обробки, обміну інформацією у професійній діяльності, в публічному просторі та приватному спілкуванні [2].

В умовах сьогодення актуалізується питання щодо формування вмінь і навичок грамотно і критично сприймати, інтерпретувати й аналізувати багатоманітні інформаційні повідомлення, що потребує інтегрувати медіаосвіту в освітній і виховний простір ЗЗСО.

Авторські здобутки та досвід впровадження медіаграмотності у межах Всеукраїнського експериментального проєкту «Стандартизація наскрізної соціально-

психологічної моделі масового впровадження медіаосвіти у вітчизняну педагогічну практику» засвідчують, що інтеграція медіаграмотності в межах формування інформаційно-цифрової компетентності потребує системності організації, постійної методичної підтримки й корекції процесу медіаосвіти в навчальному закладі, залучення нових форм діяльності як у освітній процес, так і в організацію виховної роботи.

Розширення функцій медіа в інформаційному суспільстві, поширення інтернет-комунікацій та сучасних технологій у всіх галузях життя спричинили необхідність залучити до процесу медіаосвіти не тільки родини наших учнів, а й односельців. Так виникла ідея створення медіагурту «Фактчекери».

Разом з учнями ми прокачати особисті навички медіаграмотності та критичного мислення, училися розпізнавати фейки та приховані прийоми маніпуляцій на семінарі-тренінгу «Основи медіаграмотності та критичного мислення».

Місію медіагурту ми вбачаємо в діяльності, спрямованій на підвищення особистого рівня медіаграмотності, медіакультури та серед найближчого оточення, а згодом і населення ОТГ.

Найбільшим викликом, який спричинив створення медіагурту, стала нагальна потреба донести в родинях вихованців ідею про необхідність критичного ставлення й перевірки інформації. Учні реально розуміли, що треба оволодіти низкою знань, умінь, аби доступно і впевнено пояснити своїм батькам, бабусям і дідусям, що «зцілення за два дні» – це гачок, на який потрапляють дорогі нам люди. Результати опитування серед найближчого оточення наших учнів показали, що більшість дорослих легко піддається фейкам та маніпуляціям, тому «Фактчекери» йдуть на допомогу.

Медіагурт «Фактчекери» став новим форматом, який поєднав процес розвитку інформаційно-цифрової компетентності з формуванням медіаграмотності учнів, залучення їх до активних медіапрактик.

У межах взаємодії з громадськими організаціями (ГО) ми накопичили певний досвід культури спілкування з медіа. Вагома частина взаємодії та спілкування з представниками різних ГО перемістилась у віртуальний простір. Наші учні стали активними учасниками сучасного медіапростору. У межах проектної діяльності, участі у волонтерському русі вони значну частину вільного від навчання часу проводять у інформаційному просторі. Тому постало завдання донести інформацію про ефективні способи використання медіаресурсів для власного особистісного розвитку та активної громадської діяльності.

Сучасні медіапрактики застосовуються в освітньому й виховному просторі ЗЗСО і як інструмент соціально-психологічної адаптації учнів в умовах інформаційного суспільства. У межах діяльності медіагурту ми реалізуємо можливість опанування учасниками адекватних орієнтирів щодо медіа як частини їхнього життєвого простору, створюємо умови для аналізу особливостей медіареальності й опанування її із метою збільшити ресурсні можливості та зменшити ризики негативних впливів.

Аби забезпечити фундамент інформаційної безпеки в протистоянні агресивним зовнішнім інформаційним впливам і пропаганді, ми влаштовуємо в межах медіапрактик онлайн-зустрічі з журналістами, представниками регіональних і місцевих медіа.

Одним із напрямів офлайн-медіапрактик стала розробка медіаквестів для школярів і дорослих.

Узаємодія медіагурту з учасниками квестів містить проблемні, евристичні, дискусійні форми, сприяє розвитку критичного мислення й творчих здібностей у межах сприймання, інтерпретації та аналізу медіатекстів.

Реалізація принципу інтерактивності сприяє підвищенню особистісної активності в межах групової взаємодії, активного обговорення у формі діалогу з дотриманням стилю співпраці й співтворчості в спілкуванні.

Діяльність медіагурту спрямована на формування здатності учнів аналізувати як матеріали повідомлень, візуальної медіапродукції взяті Інтернету, так і власні відео, учитися спростовувати фейки.

Спільний аналіз інформаційних повідомлень, узаємодія в межах виконання завдань на розрізнення фактів й суджень, перегляд відео, рефлексія власних емоцій-почуттів, обмін думками в межах розгорнутої дискусії дають можливість кожному учаснику визначити для себе моменти, які найбільше вразили, подумати, чому саме це вразило.

Такий підхід, розвиває здатність учнів до сприйняття різнопланової інформації, розуміння, усвідомлення наслідків її впливу на психіку, допомагає опанувати нові способи спілкування на основі невербальних форм комунікації за допомогою технічних засобів.

Чим раніше учні оволодіють механізмом критичного осмислення і корегування інформації, уміннями інтерпретувати, аналізувати та оцінювати інформаційні матеріали, розуміти їхню суть, адресну спрямованість, мету, тим ефективніше вони зможуть викривати приховане значення та спроби маніпуляції. А сформована інформаційно-цифрова компетентність як інтегроване утворення особистості, забезпечить здатність до визначення інформаційних потреб, пошуку відомостей і ефективної роботи з ними в усіх їхніх формах і представленнях, сприятиме ефективній взаємодії із сучасним інформаційним світом. Здатність використовувати комп'ютерну техніку для задоволення освітніх потреб закладе підґрунтя для успішної професійної діяльності та соціалізації у мінливому інформаційному просторі.

Отже, діяльність медіагурту «Фактчекери» сприяла взаємодії поколінь, залученню односельців до медіаосвіти, реалізації практичних можливостей розвитку медіаграмотності в межах формування інформаційно-цифрової компетентності учнів.

Висновки дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. З огляду на вище сказане, можна стверджувати, що досвід створення й забезпечення умов діяльності медіагурту як сучасного формату організації освітньої й виховної роботи ЗЗСО в умовах Всеукраїнського експерименту «Стандартизація наскрізної соціально-психологічної моделі масового впровадження медіаосвіти у вітчизняну педагогічну практику» підтвердив свою дієвість у реалізації практичних можливостей формування медіаграмотності в межах розвитку інформаційно-цифрової компетентності учнів.

Подальшого розвитку потребує процес забезпечення організаційно-методичного супроводу діяльності медіагурту, створення авторського візуального контенту у межах медіапрактик учнів ЗЗСО.

Бібліографічний список:

1. Запорожцева Ю. С. Інформаційно-цифрова компетентність як складник сучасного навчально-виховного процесу. Теорія і методика професійної освіти URL: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2019/12/part_1/17.pdf (дата звернення: 25.04.2020).

2. Концепція нової української школи. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення: 25.04.2020).
3. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні. URL: <http://osvita.mediasapiens.ua/mediaprosvita/mediaosvita> (дата звернення: 24.04.2020).
4. Осюхіна М. О. Роль медіаосвіти за умов сучасних українських суспільно-політичних реалій. *Держава та регіони. Серія : Соціальні комунікації*. 2016. № 1. С. 98–102. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/drsk_2016_1_20. (дата звернення: 25.04.2020).
5. Саражинська Н. А., Якуба С. Ю. Програма «Цифрова та медіаграмотність» інтегрованого курсу за вибором/факультативу URL: <https://uchika.in.ua/programa-cifrova-ta-mediagramotniste.html> (дата звернення: 25.04.2020).
6. Шуневич О. М. Шляхи формування медіаграмотності в процесі навчання учнів української мови. *Український педагогічний журнал*. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ukrpj_2017_4_16 (дата звернення: 25.04.2020).

УДК 37.011.3-051:004

ІНФОРМАТИКА – СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ НА ФАКУЛЬТЕТІ ПОЧАТКОВОЇ, ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

*Пучков І., доцент кафедри
природничо-математичних дисциплін
та інформатики в початковій освіті
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»,
Сарієнко В., доцент кафедри
природничо-математичних дисциплін
та інформатики в початковій освіті
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Термін «інформатика» виник у 60-х рр. ХХ ст. у Франції для назви галузі, що займається автоматизованою обробкою інформації за допомогою електронних обчислювальних машин [1].

У 1963 р. учений Ф. Темніків одночасно з закордонними авторами визначає інформатику як науку про інформацію взагалі, що складається з трьох основних частин – теорій інформаційних елементів, інформаційних процесів і інформаційних систем. Це був перший важливий поворот у долі поняття «інформатика», але він довго залишався лише історичним фактом [2].

У 1985 році уряд СРСР приймає рішення про комп'ютеризацію і впровадження нових інформаційних технологій у навчальний процес. Згідно з цим рішенням Державний Комітет СРСР з освіти надсилає в педінститути нові навчальні плани для спеціальностей 2104 і 2105, за якими шкільні вчителі математики та фізики повинні одержати додаткову кваліфікацію – учитель інформатики і обчислювальної техніки, а також директивний документ про введення на випускних курсах інституту 120-годинного предмета «Основи інформатики і обчислювальної техніки». З 1985 р. в фактично починається ера комп'ютеризації шкіл.

Обов'язковий курс «Основи інформатики та обчислювальної техніки» у 9-х та 10-х (на той час) класах загальноосвітніх шкіл був обсягом 102 години. Навчання здійснювалося за двома варіантами: машинним та безмашинним і відбувалося фактично за єдиною навчальною програмою й за єдиним навчальним

посібником. Головною метою курсу декларувалося забезпечення комп'ютерної грамотності учнів, а основна увага приділялася алгоритмізації та програмуванню. Оволодіння програмуванням вважалося другою грамотністю.

Наприкінці 80-х років з'являються перші альтернативні навчальні програми, підручники та посібники. Згідно з проектом «Школи» починається оснащення шкіл IBM-сумісними комп'ютерами. В Україні було створено 160 пілотних шкіл, які виконували роль експериментальних майданчиків та впроваджували педагогічні інновації.

З 1991 до 1995 року було розроблено та затверджено проект Концепції інформатизації освіти тепер уже незалежної України. Видаються перші національна навчальна програма з інформатики [6] та національний навчальний посібник [7].

З 1996 року суттєво підвищується кваліфікація випускників педагогічних університетів і інститутів, які в основному задовольняють потреби школи. У деякі школи починають надходити мультимедійні комп'ютерні класи. Поширюється експериментальна робота з використанням мультимедійних засобів на уроках з інших дисциплін. З'являються перший пробний національний підручник [8], нові посібники.

У 2009 році у більшості шкіл України розпочинається вивчення інформатики за програмою для профільної 12-річної школи. Цією програмою передбачено викладання значної частини навчального матеріалу у формі курсів за вибором.

Метою статті є аналіз становлення та розвитку спеціалізації «Інформатика» на факультеті початкової технологічної та професійної освіти ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет».

Виклад основного матеріалу дослідження. Кафедра педагогіки і методики початкового навчання була створена у 1970 році. Шлях її розвитку відзначається низкою позитивних перетворень як у кадровій та предметно-методичній роботі, так і в професійно-змістовій. Останні перетворення пов'язані з розширенням компетентнісної складової професійної підготовки вчителя початкової школи, яка полягає у відкритті спеціалізацій, які передбачають поглиблене вивчення змісту і методик базових навчальних дисциплін.

Виконуючи стратегічну лінію держави на розвиток нових інформаційних технологій, у 2004 році при кафедрі наказом ректора було відкрито кабінет інформатики, обладнаний відповідною комп'ютерною технікою, а у 2008 році відкрита спеціалізація «Інформатика». Це стало значним кроком до виконання настанов Міністерства освіти і науки України щодо впровадження нових інформаційних технологій до навчального процесу. Вивчення цього курсу передбачає не тільки оволодіння студентами пакетом офісних програм, а й опанування методикою навчання молодших школярів користуванню комп'ютерною технікою, увійшла в пакет навчальних дисциплін початкової школи.

До 2006 року викладання дисципліни «Інформатика» забезпечувалось викладачами фізико-математичного факультету Пучковим Ігорем Руслановичем та Пилипенко Владиславом Юрійовичем. У 2006 році для викладання дисципліни був прийнятий випускник спеціальності «Математика та інформатика» Сарієнко Володимир Владиславович. У 2008 році, із відкриттям спеціалізації, значно збільшилась кількість предметів та бюджет часу. Окрім базової дисципліни «Інформатика» були уведені такі дисципліни, як інформаційні технології в професійній діяльності вчителя початкової школи, методика викладання інформатики у початковій школі, основи алгоритмізації, основи програмування,

мережеві технології, апаратне та програмне обслуговування комп'ютера. Відкриття спеціалізації з таким набором дисциплін повністю відповідав вимогам до компетенцій учителів початкової школи у першому десятилітті 21 століття.

Своєчасність, важливість та популярність спеціалізації «Інформатика» підтверджена контингентом абітурієнтів із самого її відкриття – 50–60% від річного набору на факультет. Відкриття спеціалізації потребувало відповідного кадрового забезпечення: для викладання методики інформатики 2008 році на кафедру була запрошена спеціаліст із цього питання кандидат педагогічних наук Бондаренко Тетяна Миколаївна. Дисципліну «Інформаційні технології у професійній діяльності учителя початкових класів» розробила й викладала викладач Гринько Вікторія Олександрівна, «Мережеві технології» та «Елементи програмування», курс «Інформатика» забезпечив ас. Сарієнко Володимир Владиславович разом із запрошеними викладачами з фізико-математичного факультету. Курс «Елементи алгоритмізації» спочатку викладав канд. фізмат. наук Сенченко, а з часом цей курс переробив викладач кафедри, канд. пед. наук Кошелєв Олександр Леонідович. З часом для забезпечення викладання повністю своїми викладачами в штат кафедри у 2011 році був прийнятий Пучков І. Р., який у 2013 році захистив кандидатську дисертацію.

У 2014 році кафедру очолила канд. пед. наук, доцент Євтухова Т.А. Спеціаліст з педагогіки та медіаосвіти, Тетяна Анатоліївна виявила неабияку зацікавленість у впровадженні комп'ютерних технологій в суспільну та педагогічну практику. Зокрема, у навчальні плани були внесені низка змін, спрямованих на удосконалення змісту викладання інформатики.

Після захисту кандидатської дисертації ст. викладачем Сарієнком В. В. у 2015 році, викладання всіх дисциплін спеціалізації повністю забезпечилось викладачами з вченими ступенями та званнями.

Визначальним фактором такого стану виявилася тематика наукових досліджень. Список наукових праць викладача Сарієнко В. В. на сьогодні складає 52 примірника. Серед них визначне місце посідає наукова стаття в журналі науково-метричної бази Web of Science у 2017 році, а також публікації у виданнях Словачії, Польщі, Туреччини, участь у колективних авторських виданнях навчальних та навчально-методичних посібниках. Список наукових праць викладача Пучкова І. Р. налічує на сьогодні складає 47 одиниць. Серед них – 2 наукові статті в журналах науково метричної бази Web of Science у 2017 році, а також публікації у виданнях Словачії та Польщі, навчальні та навчально-методичні посібники.

Висновки дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. На підставі вищевикладеного зроблено висновок про те, що не слід зупинятись на досягнутому. Потрібно дивитись у майбутнє та приймати вимоги сьогодення. Останні події у світі та державі, які пов'язані з пандемією «коронавірусу» вимагають модернізації навчальних планів, до яких слід внести такі курси, як методика дистанційного навчання та методика змішаного навчання. Майбутні вчителі початкових класів повинні досконало вміти проводити заняття під час тривалих карантинів. Також сучасність вимагає впроваджувати курс «Робототехніки», курс 3-D графіки, який необхідний для користування 3-D принтером.

Бібліографічний список:

1. Інформатика: підручник / за ред. Н. В. Макарової. Підручник. 2011. С. 34.

2. Михайлов А. І., Чорний А. І., Гиляревський Р. С. Основи інформатики. Москва: Наука, 1968. 756 с.
3. Велика радянська енциклопедія. 3-е изд. Т. 10. Москва: Радянська енциклопедія, 1972. С. 348–350.
4. Глушков В. М. Основи безпаперової інформатики. Москва: Наука, 1987. 655 с.
5. Колін К. К. Еволюція інформатики та проблеми формування нового комплексу наук про інформацію. *Науково-технічна інформація. ВІНІТІ*. Сер. 1. № 5. 1995. С. 1–7.
6. Жалдак М. І., Морзе Н. В., Науменко Г. Г. Програма курсу «Основи інформатики та обчислювальної техніки» для середніх навчальних закладів (експериментальний варіант). *Збірник наказів Міносвіти України*. 1993. № 13.
7. Жалдак М. І., Рамський Ю. С. Інформатика: Навчальний посібник / За ред. М. І. Шкіля. Київ: Вища школа, 1991. 319 с.
8. Верлань А. Ф., Апатова Н. В. Інформатика. Підручник для учнів 10–11 класів середніх загальноосвітніх шкіл. Київ: Квazar-Мікро, 1998. 200 с.

РЕТРОСПЕКТИВНИЙ ОГЛЯД МАТЕМАТИЧНОГО РОЗДІЛУ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ НА ФАКУЛЬТЕТІ ПОЧАТКОВОЇ, ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

*Сарієнко В. К., доцент кафедри
природничо-математичних дисциплін
та інформатики в початковій освіті
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»,
Махно А., студентка 1 курсу факультету початкової,
професійної та технологічної освіти
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»*

Факультет підготовки вчителів початкових класів був відкритий у 1959 році. Свою діяльність факультет розпочинав у складних умовах: бракувало відповідної бази, не вистачало кадрів та досвіду роботи, якого потребувала специфіка спеціальності. Колектив глибоко усвідомлював важливість підготовки кадрів для початкових класів. Викладацький склад факультету в ті роки складався з викладачів різних кафедр. Щодо математики, то цей предмет, як один із найважливіших серед дисциплін спеціальності, було доручено викладати із самого початку викладачу кафедри математики Ігумінцевій Нелі Іванівні. Наприкінці 60-х – першій половині 70-х років цей предмет читали різні викладачі фізико-математичного факультету, оскільки він був закріплений за кафедрою математики.

З 1 вересня 1974 року, після річної аспірантури, математику на факультеті доручено було читати викладачу математики, випускнику фізико-математичного факультету 1968 року Сарієнку Владиславу Костянтинівичу, який після випуску працював учителем математики і фізики Великоновоселківській ЗОШ №2, звідки 1 вересня 1973 року перейшов працювати на кафедру педагогіки та методики початкового навчання. Після захисту кандидатської дисертації з 1 лютого 1975 року Сарієнко В. К. був призначений деканом факультету, що дало змогу перевести математику з кафедри математики на кафедру педагогіки і методики початкового навчання.

На той час навчальним планом на курс математики передбачалось 270 годин. Математика вивчалася протягом усіх 4 років, тобто всього терміну навчання на спеціальності. Підсумковою атестацією був державний екзамен із математики з методикою викладання. На методику математики передбачалося 120 годин і вивчалася вона протягом 3 і 4 курсів. На той час методику математики з 1975 року викладала доцент Огаркова Ніна Василівна, яка обіймала посаду завідувача кафедри ПіМПН.

Курс математики на той період був доволі серйозний і охоплював такі теми: елементи теорії множин, елементи математичної логіки, теорія невід'ємних цілих чисел та інших, вивчалися функції, границі послідовностей, диференційне та інтегральне обчислення, геометричні перетворення, елементи геометрії. Відповідно до програми видавалися й підручники, скажімо авторів А. А. Столяра, Н. Я. Віленина та інших. Методика ж математики далеко не відповідала змісту самого курсу математики, фактично була полишена теоретичних основ початкового курсу. Не маючи фундаментальної основи, вона носила рецептурний характер, базуючись лише на змісті підручників початкової школи. А курс самої математики носив більше загальнорозвивальний характер.

Такий відрив математики від методики гальмував професійний розвиток учителів. У шкільній практиці такі теми не мали свого відображення, тому студенти фактично не розуміли доцільності такої програми. З метою усунення зазначеної розбіжності в 1981 році була змінена програма з математики, вона стала більш наближена до методики. Збільшився й термін навчання до 5 років. Державна атестація складала вже 5 державних іспитів, у числі яких була й математика з методикою викладання. Бюджет же годин на вивчення математики зменшився до 240 годин, а для методики залишився таким же. Важливим фактом на той час були дипломні роботи, які на перших порах замінювали один державний екзамен, а з часом дипломна робота стала замінювати увесь комплекс державних іспитів. Цей факт значною мірою активізував наукову роботу студентів. Кількість дипломних робіт із математики з методикою досягала в окремі роки 40 робіт.

З 1975 року почалося бурхливе зростання контингенту студентів, що призвело до значного збільшення аудиторних годин. Виникла потреба у нових викладачах. Так у 1977 році на кафедру був прийнятий випускник фізико-математичного факультету Лодатко Є. О., а в грудні 1980 року теж випускник фізмат факультету Кошелєв Олександр Леонідович, якого було призначено заступником декана факультету. З цього часу ефективність наукової продукції з математики різко пішла вгору: у 1981, 1987 і 1988 роках вийшли з друку методичні роботи з математики з грифом Міністерства освіти СРСР за авторством математиків кафедри. Загалом, викладачами математики за час з 1975 року опубліковано більше 300 наукових робіт, опублікованих як у фахових виданнях України, так і за кордоном. Серед них в останньому десятилітті опубліковано 7 навчальних та навчально-методичних посібників.

Центральною лінією наукових досліджень викладачі математики визначили тісний зв'язок математики з методикою. Ця лінія пронизує всі наукові праці. Такий підхід надав можливість пояснювати цілу низку тверджень, які в початковій школі подавалися формально, без пояснення і базувалося тільки на

заучуванні та запам'ятовуванні. Зрозуміло, що такий підхід до викладу матеріалу суперечить логіці пізнання. Тому більшість матеріалу залишалася незрозумілою, а математика представлялася особливо складним предметом.

У 1991 році, після виходу на пенсію викладача з методики математики Огаркової Н. В., на посаду була прийнята випускниця нашого факультету 1981 року Ляшова Надія Миколаївна. У 1993 році вона отримала ступінь кандидата наук. З цього часу методика математики прийняла курс на фундаментальну обґрунтованість своїх положень. Результатом такого курсу було видання у 2009 році навчально-методичного посібника з грифом Міністерства освіти України «Педагогічна практика у початкових класах».

У наукових працях наших математиків обґрунтовано висвітлюється новий підхід, у якому кожна тема початкового курсу математики спирається на фундаментальні положення науки, об'єктивовані курсом методики, що саме й відповідає логіці навчального процесу й пояснює той чи інший висновок.

Відображенням такого підходу є, наприклад, стаття Кошелева О. Л. та Сарієнка В. К. у науковому виданні Луганського національного педагогічного університету ім. Т. Шевченка в 2003 році про ознаки подільності на будь-яке просте число, що увійшло пізніше в навчальний посібник із математики.

Для студентів, зокрема, які працювали над дипломними роботами О. Л. Кошелевим із групою викладачів у 2010 році виданий посібник щодо математичної обробки результатів педагогічного експерименту.

У 2013 році був виданий навчальний посібник із математики для студентів факультету початкової освіти, який змістовно відрізнявся від раніше виданих підручників низкою нових відомостей, які слугують доказовою основою для викладання методики математики.

У 2017 і 2018 роках на допомогу вчителям початкових класів були видані посібники з елементів дискретної математики та арифметики невід'ємних цілих чисел.

У 2018 році групою науковців кафедри, до складу якої була залучена доцент Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова, у минулому студентка нашого факультету Чайченко В. Ф., під загальною редакцією доц. Сарієнка В. К. був виданий фундаментальний посібник «Величини у початковій школі», у якому докорінно змінюється усвідомлення змісту поняття величини й формулюються означення всіх величин, які вивчаються у початковій школі, чого раніше ані в одному підручнику або посібнику не подавалося. Посібник витримав 2 видання й розійшовся по вишам України. Нині викладачі математики кафедри досліджують питання коректного використання математичної термінології, яке на сьогодні гостро стоїть перед користувачами шкільних підручників.

Домінування математичної науки й методики відобразилося й на назві кафедри: у 2008 році вона отримала нову назву – «Кафедра природничо-математичних дисциплін та педагогічних технологій початкової освіти».

Активна математична наукова діяльність сприяла поширенню авторитета кафедри в науково-методичному середовищі педагогічних вишів України. Особливо тісний зв'язок і співпраця встановлені зі спорідненими кафедрами Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова (Київ). Тісні творчі контакти з кафедрами Дрогобицького державного педагогічного університету ім. І. Франка, із Харківським НПУ ім. Г. Сковороди, Луганським НПУ ім. Т. Шевченка, Вінницького ДПУ ім. М. Коцюбинського, Бердянського ДПУ. Протягом 1975 – 2014 років кафедр мала тісний зв'язок із Донецьким обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти.

Протягом років зав. кафедри Сарієнко В. К. брав участь у роботі журі обласного конкурсу «Учитель року» як голова журі, член журі, головний експерт конкурсу, голова обласного конкурсу «Учитель року». Доцент Кошелєв О. Л. тричі очолював обласний конкурс з інформатики серед школярів початкової школи «Ерудит». Здійснювався тісний творчий контакт із Заслуженим працівником освіти, Народним учителем СРСР В. Ф. Шаталовим.

Іншим показником функціонування математичної науки кафедри була організація Міжнародних науково-практичних конференцій. Найбільшою з них була конференція 2009 року, у якій взяли участь 23 доктори наук, у тому числі з Болгарії. Надалі, на базі кафедри, проводилися конференції більш вузького характеру в 2011, 2012, 2013 та 2014 році.

Одним з позитивних показників важливості математичної освіти є залучення студентів до пошукової діяльності, до творчості в математичному полі освіти. Нинішні щорічні вишівські конференції є тому конкретним прикладом.

На жаль, на сьогодні в математичній освіті початкової школи культивується інша стратегія, яка створила інший дисбаланс у співвідношенні математики і методики математики, а саме, кількість аудиторних годин, визначених навчальним планом із математики, зменшилася до обсягу одного семестру. Це призвело до значних скорочень змісту низки тем, що у свою чергу спричинило в логіці викладу вчителями помилки як термінологічного характеру, так і логічного. На жаль такі помилки знайшли своє місце і в шкільних підручниках.

Саме з метою надання допомоги вчителям у виправленні зазначених помилок викладачами кафедри видано три навчально-методичних посібника з адресатом «На допомогу вчителю початкових класів»: «Арифметика невід'ємних цілих чисел» (2017 р.), «Величини у початковій школі» (2018 р.), «Елементи дискретної математики» (2019 р.). У плані кафедри на нинішній рік навчально-методичний посібник «Елементи комбінаторики. Числові системи», на прийдешні роки – «Розширення поняття числа», «Елементи геометрії в початкових класах», «Числові вирази. Рівняння і нерівності. Функції».

**РЕАЛІЗАЦІЯ ЗМІСТОВОЇ ЛІНІЇ «ДОСЛІДЖУЄМО МЕДІА»
В УМОВАХ НУШ**

*Гринько В., доцент кафедри
природничо-математичних дисциплін
та інформатики в початковій освіті
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»,
Федюніна О., учитель початкових класів
Миколаївського ЗЗСО І–ІІІ ст. № 3, м. Миколаївка*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Важливим засобом для розбудови Нової української школи в умовах сучасного інформаційного суспільства є використання медіа в освітньому процесі. Стрімкий розвиток і доступність медіазасобів спричинив ситуацію раннього входження дитини до медіапростору. Задовго до початку навчання в школі діти легко використовують медіатехнології в ігровій діяльності, для задоволення власних потреб.

З перших днів навчання першокласники продовжують активно досліджувати медіапростір за допомогою гаджетів. Проте, як вплинуть медіатехнології на розвиток, виховання та формування особистості в освітньому просторі НУШ залежить від медіапартнерства батьків і вчителів, умов формування медіаграмотності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показав, що введення в шкільну практику НУШ інтегрованого навчання в процесі реформування змісту початкової освіти базується на компетентнісному підході. Такий підхід потребує забезпечення певних умов, зокрема створення навчальних центрів, які сприяють розвитку ключових компетентностей учнів.

Серед навчальних центрів освітнього середовища першокласників особливої уваги потребують центр новин та комунікативний центр. Саме вони покликані сприяти розвитку медіакомпетентності в ході реалізації нової змістовної лінії «Досліджую медіа» в межах упровадження медіаосвіти.

Значну увагу проблемам упровадження медіаосвіти, аудіовізуальної та медіаінформаційної грамотності дітей приділено в роботах О. Волошенюк, Г. Дегтярьової, І. Іванової, О. Савченко, І. Старагіної та ін. [4].

О. Савченко розглядає проблему формування медіаграмотності молодших школярів як новий вимір результатів початкової освіти, відображений у державному стандарті, типовій освітній програмі [5].

О. Краснопорова, О. Біляцька у межах реалізації змістової лінії «Досліджуємо медіа» проаналізували види медіатекстів (афіші, дитячі журнали, книжки, комікси, комп'ютерні ігри, листівки, малюнки, мультфільми, реклами, стіннівки, фотографії (світлини), фотоколажі, SMS-повідомлення) і вимоги щодо їхнього вивчення за Типовими програмами початкової освіти [3].

Зазначимо, що в Державному стандарті початкової освіти загальні результати навчання щодо опанування певних умінь із медіаграмотності представлені на кінець першого та другого циклів низкою обов'язкових результатів навчання. Досягнення обов'язкових результатів навчання в межах першого циклу потребують виваженої допомоги з боку вчителя в аналізі, оціненні медіатекстів, їхньому створенні.

Ураховуючи позитивний вплив та користь сучасних медіатехнологій, О. Городецька акцентує увагу на існуванні небезпеки та ризиків у ході їхнього

використання. Вона зазначає, що збільшується тривалість часу, який діти проводять у віртуальному просторі. Проте на дотримання правил безпечної поведінки у мережі часто не звертають увагу як діти, так і дорослі.

З одного боку, доступність до самостійного отримання інформації дозволяє розширити коло інтересів дитини, сприяє її розвитку інтересу до додаткової освіти, спонукає до кмітливості, створює умови для самостійного розв'язання завдань. А з іншого, легкий доступ до різноманітних джерел інформації актуалізує проблему захисту дітей від потенційно шкідливих ефектів медіа [1].

Результати аналізу останніх досліджень і публікацій вказують на необхідність оволодіння вчителями дидактичними основами формування медіаграмотності учнів, сформованої готовності педагогів до відповідального та творчого впровадження медіаосвіти в НУШ, залучення учнів до навчання з метою формування в них наскрізних умінь та ключових компетентностей з медіаграмотності [2].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття. В умовах організації освітнього процесу НУШ відповідно до нового Державного стандарту початкової освіти необхідно розглянути особливості різноманітних практичних підходів формування медіаграмотності, реалізації змістової лінії «Досліджуємо медіа» з урахуванням вимог Типових програм початкової освіти.

Мета статті полягає у висвітленні різноманітних практичних підходів реалізації змістової лінії «Досліджуємо медіа» в освітньому процесі першокласників у межах формування медіаграмотності.

Виклад основного матеріалу дослідження. В сучасних умовах організації освітнього процесу першокласників акцент із передачі інформації від учителя до учня, на основі якої відбувається спільне емоційне переживання в межах оволодіння змісту програмного матеріалу, формування уяви про добро і зло, набуття соціального досвіду, зміщується в бік використання різних джерел інформації.

Однією з ключових ознак організації освітнього процесу першокласників в умовах НУШ є формування й розвиток особистості, який відбувається в офлайн- й онлайн-форматах під впливом медіа (відео, кіно, телебачення, Інтернет). Сучасний учень отримує інформацію про світ дорослих, знайомиться зі зразками спілкування, нормами соціальної поведінки, які часто потребують аналізу на відповідність морально-етичним нормам поведінки та ризиків у ході їхнього використання.

Реалії сьогодення значно впливають на традиційні способи входження дитини у освітній простір із використанням медіа і потребують вирішення низки завдань, зокрема:

- створення умов для захисту дітей у медіапросторі;
- сприяння вихованню медіаспоживача, здатного ефективно задовольняти свої інтереси, використовуючи засоби масової комунікації;
- створення умов для формування медіаімунітету особистості молодшого школяра;
- забезпечення процесу формування усвідомленого споживання медіапродукції на основі ефективного орієнтування в медіапросторі та осмислення власних медіапотреб;
- сприяння розвитку медіаторчості особистості спеціалізованими засобами медіакультури [1].

Використання віртуальних екскурсій, аудіокниг, відеофрагментів, мультфільмів, навчальних тренажерів в освітньому процесі накладають свій відбиток на емоційний, інтелектуальний розвиток дитини, її психіку.

В організації освітнього процесу першокласників необхідно значну увагу приділити створенню підґрунтя процесу формуванню здатності дітей критично ставитися до інформаційних повідомлень, розрізняти факти й судження, сприяти розвитку розуміння реальності.

У межах реалізації змістової лінії «Досліджуємо медіа» ми починаємо роботу з доступними медіапродуктами, а саме: аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в медіатекстах та її використання, створення простих медіапродуктів.

Відповідно до вимог, представлених у Державному стандарті початкової освіти, працюючи з медіатекстом реалізуємо такі напрями:

- узаємодія з іншими особами усно, сприйняття і використання інформації для досягнення життєвих цілей у різних комунікативних ситуаціях;
- сприйняття, аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів, медіатекстах і використання її для збагачення свого досвіду;
- висловлювання думок, почуттів і ставлення, узаємодія з іншими особами письмово та в режимі реального часу, дотримання норм літературної мови.

У кожному напрямі виокремлено загальні й обов'язкові результати навчання та подані ключові слова, зокрема: сприймає, обговорює, розповідає, визначає, пояснює, висловлює, створює, знає і називає, здійснює.

Сучасний першокласник взаємодіє в медіапросторі з різноманітними медіапродуктами, зокрема, із медіатекстами. Різноманітні медіатексти (за жанрами, стилями, каналами сприйняття) – важливе джерело інформації, яке сприяє формуванню ключових медіакомпетентностей.

Щоб організувати усвідомлене сприймання інформаційних та художніх текстів необхідно забезпечити якісне їхнє осмислення. А усвідомлене сприймання медіатекстів у межах реалізації змістової лінії «Досліджуємо медіа» в освітньому процесі першокласників пов'язане з декодуванням (тлумаченням символів, поданих у медіатексті). Аби формувати здатність дітей до декодування медіаповідомлень, необхідно розвивати критичне мислення. І саме тут учителю важливо продумати низку питань так, щоб відбулася взаємодія здобувачів освіти в умовах обговорення, дискусії на рівні класу. Ключове завдання педагога в межах такої дискусії – зосередити увагу саме на аналізі змісту та форми медіаповідомлення, виокремленні необхідної інформації, оцінюванні наведених аргументів.

У ході систематичної роботи з медіатекстами поступово зростатиме рівень самостійності учнів, їхня здатність до індивідуалізації процесу декодування медіаповідомлень з опорою на чек-листи.

На уроках із предметів мовно-літературної галузі систематична робота з медіатекстами розгортається навколо всіх п'яти ключових питань медіаграмотності, зокрема:

- хто створив цей медіатекст (фільм, мультфільм, відеоролик, плакат)?
- які художні засоби використані, щоб привернути увагу?
- чому однокласники по-різному сприйняли цей медіатекст (фільм, мультфільм, відеоролик, плакат)?
- які цінності, ідеї і погляди представлено чи пропущено в цьому медіатексті (фільмі, мультфільмі, відеоролику, плакаті)?
- чому цей медіатекст (фільм, мультфільм, відеоролик, плакат) було поширено?

Такий підхід дасть можливість закласти підґрунтя до усвідомленого сприймання медіатекстів. Проте процес формування здатності усвідомлено сприймати й аналізувати медіатексти повноцінно відбуватиметься вже на рівні базової освіти.

Спираючись на результати аналізу роботи з медіатекстами, зокрема мультфільмами, рекламними відеороликами, рекламними плакатами, аудіокнигами, аналізу процесу створення медіапродукту в початковій школі, ми зосередили увагу на алгоритмі підготовки вчителя до уроку. Алгоритм підготовки містить такі кроки, а саме:

- виокремлення й усвідомлення конкретних елементів навчання медіаграмотності в межах зазначеної теми уроку;
- доречний добір медіатексту, із урахуванням вікових особливостей, дитячих уподобань та запитів, їхнього життєвого досвіду;
- сприяння мотивації учнів до роботи з медіатекстом на засадах використання ігрових технологій;
- залучення різноманітних форм організації освітньої діяльності учнів;
- застосування доступних форм отримання від учнів зворотного зв'язку.

Наш досвід засвідчує, що саме залучення дітей до ігрової діяльності в межах ознайомлення з ключовими поняттями медіаграмотності дає можливість усвідомити їхню сутність.

Так, у ході гри «Що з цього медіа?» діти, спираючись на життєвий досвід, допомогу вчителя, знайомляться з каналами та інструментами для зберігання, передавання й подачі інформації чи даних (книги, газети, журнали, радіо, телебачення, інтернет).

Результатом гри є усвідомлення, що поняття «медіа» буквально означає «посередник», тобто є посередині між отримувачем інформації та автором повідомлення. А масова преса (газети, журнали, книги), масові статичні зображення (рекламні бігборди й листівки), рухомі зображення (кінематограф і телебачення, відеотекст, телетекст, вебсайти, комп'ютерні програми з візуальним інтерфейсом), радіопередачі призначені для передавання, зберігання та відтворення інформації. Усі вони є медіа.

Усвідомленню поняття «медіатекст» сприяє медіаквест, у ході якого діти рухаються від локації до локації, знаходять, розглядають друковані видання, плакати, комікси, рекламну продукцію, фотографії, прослухують голосові та музичні повідомлення, переглядають відеорепортажі, новинні сюжети, телепередачі, кінофільми, звукозаписи.

За підсумками квесту вчитель підводить дітей до висновку про те, що мультфільм, рекламний відеоролик, рекламний плакат, аудіокнига – медіатексти.

Робота з медіатекстами на уроках із мовно-літературної галузі має кілька етапів. Особливістю етапу передбачення змісту тексту сприяє робота з різними джерелами інформації, зокрема ілюстрація, довідники (лексичне значення слова, синоніми тощо). Залучення різних прийомів «здобуття» інформації з ілюстрацій та заголовка тексту, сприяє ефективному прогнозуванню: про що цей текст, хто його герої, про яку подію, яку зображено на ілюстрації, ви хотіли б дізнатися?

Зосередимо увагу на ознайомленні учнів з ілюстрацією як додатковим ресурсом для пояснення тексту. Робота з ілюстрацією спрямована на розуміння значення ілюстрації як джерела інформації та додаткового ресурсу для пояснення тексту, формування вміння співвідносити ілюстрацію з відповідним фрагментом

тексту, самостійно ілюструвати текст, підкреслюючи малюнком його головну думку. Доречно починати роботу з дослідження, у ході якого учні шукають відповідь на питання «З якою метою використовується ілюстрація?». Саме дослідження ілюстрації, а не просто опис, дає можливість учням сприймати її в шкільному підручнику як допоміжний ресурс для розуміння та запам'ятовування інформації.

Доцільно в процесі підготовки до роботи з ілюстрацією до літературного твору проаналізувати чи є фільм або мультфільм, реклама, афіша спектаклю, анонс до фільму за мотивами цього твору. За наявності такої інформації бажано залучати фотографії, стоп-кадри із фільмів або мультфільмів у процесі передбачення змісту тексту.

Ретельна підготовка до уроку дає можливість учителю забезпечити умови для усвідомленого сприймання ілюстрації. Діти виокремлюють характерні ознаки зображення, що характеризують певний персонаж, явище, предмет. Якщо привернути увагу дітей до використання кольорової гами, можна викликати інтерес не лише до змісту ілюстрацій, але й до зображувальних засобів, які використав художник.

Такий підхід сприяє комфортному залученню учнів до усвідомленого передбачення змісту тексту, сприймання нових понять, введення їх в активний словник дитини, формуванню здатності з допомогою дорослого вчитися тлумачити різноманітні зображення в процесі формування медіаграмотності.

Важливим напрямом медіаосвіти є залучення учнів до створення власних медіапродуктів, як інформаційних продуктів, за допомогою яких відбувається їхня взаємодія усно, сприйняття і використання інформації для досягнення життєвих цілей у різних комунікативних ситуаціях.

У ході створення лепбуку (від англ. «lapbook» – книга на колінах) учитель може організувати взаємодію учнів на рівні групи (класу), залучити до індивідуальної роботи з будь-якою інформацією. У ході пошуку потрібної інформації учні використовують різні джерела (Інтернет, довідники, ілюстрації, фото, відео, книги тощо), навчаються критично оцінювати отриману інформацію, обирати найцікавіші матеріали, а потім презентувати цю інформацію однокласникам. Лепбуки можуть бути тематичні й постійно оновлюватись, доповнюватись, видозмінюватись. Робота з лепбуком сприяє розвитку критичного мислення учнів, умінню аналізувати медіатексти.

Лепбук можна використовувати і як засіб організації самостійної освітньої діяльності. Дослідження в межах вивчення нового матеріалу, повторення й закріплення вивченого, систематизація знань і просто захопливий пошук необхідної інформації сприяє мотивації освітньої діяльності. Зібрана інформація потребує ретельного аналізу з метою доречного розміщення в багатьох кишеньках, конвертиках. Робота з лепбуком допомагає швидко й ефективно засвоїти нову інформацію, закріпити вивчене в процесі пізнавально-ігрової діяльності. А яскраве оформлення, чітка зрозуміла дитині структура мотивують до саморозвитку в процесі створення медіапродукту

Таким чином, використання різноманітних практичних підходів реалізації змістової лінії «Досліджуємо медіа» в освітньому процесі першокласників дають можливість «осучаснити» процес формування медіаграмотності.

Висновки дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Наш досвід засвідчує, що окреслені у Державному стандарті орієнтири та Типові освітні програми (Р. Б. Шияна і під О. Я. Савченко) впровадження нового

змісту НУШ, у який органічно входить змістова лінія «Досліджуємо медіа», сприяють формуванню медіакомпетентності молодших школярів.

Проте, подальші дослідження процесу формування медіаграмотності в межах реалізації змістовної лінії «Досліджую медіа» в умовах НУШ, необхідно спрямувати на забезпечення методичного супроводу інтеграції медіаосвіти в контекст мовно-літературної галузі та розроблення критеріїв вимірювання обов'язкових результатів.

Бібліографічний список:

1. Городецька О. Вплив медіа-інформаційних технологій на процес соціалізації дітей дошкільного віку. *Нова педагогічна думка*. 2018. № 3. С. 166–169. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npd_2018_3_37 (дата звернення: 25.04.2020).
2. Збірник статей Сьомої міжнародної науково-методичної конференції: *Сучасний простір медіаграмотності та перспективи його розвитку*. Київ. : Центр Вільної Преси, Академія української преси, 2019. 435 с.
3. Краснопорова О. В., Біляцька О. П. Реалізація змістової лінії «Досліджуємо медіа» в процесі навчання грамоти першокласників URL: <http://dspace.hnpu.edu.ua/bitstream/123456789/2702/1/> (дата звернення: 25.04.2020).
4. Медіаграмотність у початковій школі: посібник для вчителя /Волошенко О. В, Ганик О. В., Голощапова В. В, Дегтярьова Г. А, Іванова І. Б., Кожанова А. Ю., Пиза Г. Ю., Шкребець О. О, Янкович О. І. Київ : ЦВП, АУП, 2018. 234 с.
5. О. Савченко. Потенціал нового змісту початкової освіти в контексті формування у молодших школярів медіаграмотності. URL: https://www.aup.com.ua/uploads/Zbirnyk_conf_2019.pdf (дата звернення: 25.04.2020).

ЗМІСТ

<i>Євтухова Т.</i> Кафедра природничо-математичних дисциплін та інформатики в початковій освіті як науково-методичний і навчальний осередок ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет».....	3
<i>Бакуха О., Євтухова Т.</i> Інтеграція медіаосвіти в навчання історії.....	7
<i>Бондаренко А., Бондаренко Т.</i> Дистанційне навчання: виклики та можливості.....	13
<i>Городнича А., Євтухова Т.</i> Медіакомпетентність учителя НУШ – вимога сьогодення.....	17
<i>Краснощєва О., Чайченко В.</i> Підготовка вчителя до організації навчальної діяльності учнів в умовах дистанційного навчання.....	20
<i>Мелкова К.</i> Підготовка майбутніх учителів до організації дослідницької діяльності в початковій школі.....	26
<i>Плахотський О., Ендеберя Н.</i> Робота вчителя з візуальними медіа в початковій школі.....	29
<i>Процька Т., Євтухова Т.</i> Медіагурт як засіб формування інформаційно-цифрової компетентності учнів.....	34
<i>Пучков І., Сарієнко В.</i> Інформатика – становлення та розвиток спеціалізації на факультеті початкової, технологічної та професійної освіти.....	39
<i>Сарієнко В. К., Махно А.</i> Ретроспективний огляд математичного розділу початкової освіти на факультеті початкової, технологічної та професійної освіти.....	42
<i>Федюніна О., Гринько В.</i> Реалізація змістової лінії «досліджуємо медіа» в умовах НУШ.....	46

ПОШУКИ І ЗНАХІДКИ

Матеріали наукової конференції
Державного вищого навчального закладу
«Донбаський державний педагогічний університет»
(19–20 травня 2020 р.)

Випуск 20

*До 50-річчя кафедри природничо-математичних дисциплін
та інформатики в початковій освіті*

Відповідальний за випуск:

Т. А. Євтухова – кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри природничо-математичних дисциплін
Макет і верстка – І. Р. Пучков

За достовірність фактів, дат, назв тощо відповідальність несуть автори.

Адреса редакції: 84122, вул. Університетська, 12, м. Слов'янськ
Донецької області,
Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»,
кафедра природничо-математичних дисциплін
та інформатики в початковій освіті

E-mail: kafpmd@gmail.com